

25 წელი
უკეთესი
ჯანდაცვის სისტემებისთვის

პოლიტიკის ნარკვევი

ნარკოტიკის შემოწმება

ზიანის შემცირების ეროვნული პასუხის მნიშვნელოვანი ნაწილი

ავტორები: გიორგი სოსელია, მათა უჩანეიშვილი

თემურ ხატიაშვილი

თებერვალი, 2021 წელი

მადლიერების გამოხატვა

ეს დოკუმენტი მომზადებულია საერთაშორისო ფონდ კურაციოს და სათემო ორგანიზაცია მანდალას წარმომადგენლის მიერ, სტრატეგიული პოლიტიკის სასტიპენდიო პროგრამის ფარგლებში, რომელიც ინიცირებულია ბეირუთის ამერიკულ უნივერსიტეტთან არსებული K2P ცენტრთან თანამშრომლობით მენტორშიპის პროგრამის ფარგლებში. ჩვენ გვსურს მადლობა გადაუხადოთ ბეირუთის ამერიკულ უნივერსიტეტთან არსებული K2P ცენტრის გუნდს (რაშა ფადლალა და ფადი ელ-ჯარდალი) სტრატეგიული სასტიპენდიო პროგრამის შემუშავებასა და პოლიტიკის ნარკვევის დოკუმენტის მომზადების დროს ტექნიკური მხარდაჭერისთვის.

ჩვენ ასევე გვსურს მადლობა გადაუხადოთ ჯანმრთელობის პოლიტიკისა და სისტემების კვლევის ალიანსს, ამ სამუშაოს ფინანსური მხარდაჭერისთვის, BIRD პროექტის ფარგლებში. ალიანსი ამ სამუშაოს დაფინანსებას ახორციელებს მრავალი ერთგული დამფინანსებლის მხარდაჭერით, რომელიც მოიცავს გრძელვადიან ძირითად კონტრიბუციას ეროვნული მთავრობებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან, აგრეთვე მიმდინარე პრიორიტეტების შესაბამისად კონკრეტული დაფინანსების წყაროებს. ალიანსის დონორების სრული ჩამონათვალის სანახავად ეწვიეთ: <https://www.who.int/alliance-hpsr/partners/en/>.

სარჩევი

მოკლე მიმოხილვა.....	4
რას ნიშნავს „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები“ (DCS)?.....	6
მზარდი ინტერესი: ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების რელევანტურობა საქართველოში	7
ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS): მიზანი და გავლენა.....	12
ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების და მომსახურების მიწოდების პუნქტები.....	17
ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების არსებული პრაქტიკა	20
საუკეთესო პრაქტიკის მაგალითები	23
ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სამართლებრივი ჩარჩო	31
დასკვნები.....	34
რეკომენდაციები.....	38
გამოყენებული ლიტერატურა.....	43

მოკლე მიმოხილვა

საქართველოში ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების გამოყენების მზარდი ტენდენცია ფიქსირდება; ასევე, ჩვენს ხელთ არსებული უახლესი ინფორმაციის თანახმად, იზრდება რეკრეაციულ გარემოში არაინექციური ნარკოტიკული საშუალებების გამოყენების მაჩვენებელი. გარდა ამისა, ახალი, უცნობი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების ცირკულაცია საკმაოდ მნიშვნელოვან რისკს ქმნის ნარკოტიკების მოხმარებლებისათვის, რადგან ეს ნივთიერებები მაღალტოქსიურია. ბოლო წლებში, მედია საშუალებები და არასამთავრობო სექტორი სულ უფრო მეტად საუბრობენ ზედოზირების შემთხვევების, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაართულებისა და ზედოზირებასთან დაკავშირებული გარდაცვალების შემთხვევების გაზრდილ რაოდენობაზე. ამ გამოწვევებს ის ფაქტიც ემატება, რომ ქვეყანაში მოქმედი ზიანის შემცირების პროგრამები ძირითადად მიმართულია ინექციური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების პრაქტიკაზე (ნემსისა და შპრიცის პროგრამა) და შიდსის პრევენციაზე, თუმცა ვერ პასუხობს ზიანის შემცირების საჭიროებებს იმ რისკებთან მიმართებით, რომლებიც დაკავშირებულია ნარკოტიკების მოხმარებასა და ნარკოტიკების მოხმარების ბაზარარზე მიმდინარე მოვლენებთან. შესაბამისად, ეს გამოწვევები ქმნის საჭიროებას, რომ დაინერგოს ზიანის შემცირების უახლესი ინტერვენციები და მათი სამიზნე გახდეს არაინექციური და რეკრეაციული ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება, მათ შორის, აუცილებელია დაინერგოს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS). დღესდღეობით, აღნიშნული სერვისები, DCS-ის ჩათვლით, საერთოდ არ არსებობს ან მათ ფრაგმენტული ხასიათი აქვთ; უფრო კონკრეტულად კი, მათ უზრუნველყოფს მხოლოდ ერთი ორგანიზაცია, რომელსაც არ გააჩნია საკმარისი ფინანსები და სტაბილურობა. შესაბამისად, მისი შესაძლებლობები საკმაოდ შეზღუდულია და ორგანიზაცია ვერ ახერხებს სერვისების სრულყოფილად დანერგვასა და მიწოდებას.

ხელმისაწვდომი სამეცნიერო მტკიცებულებების, საერთაშორისო პრაქტიკისა და ასევე, DCS-ის შესახებ ტექნიკური დოკუმენტების მიმოხილვის საფუძველზე, წინამდებარე პოლიტიკის მიმოხილვის დოკუმენტში წარმოდგენილია აღწერილობითი ხასიათის ანალიზი და ძირითადი დასკვნები ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების (DCS) შესახებ. მასში განხილულია ამ სერვისების დანიშნულება, გავლენა, პოზიტიური ეფექტი, სამართლებრივი რეგულირების ჩარჩო, განხორციელების საუკეთესო პრაქტიკა და ტექნიკური ასპექტები. პოლიტიკის დოკუმენტში მოცემულია შემდეგი დასკვნები:

- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS) ზიანის შემცირების ეფექტიანი ინტერვენციაა**, საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორიითა და გამოცდილებით. იგი 20 ქვეყანაშია ხელმისაწვდომი. ამ სერვისების საშუალებით, მცირდება და მსუბუქდება ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებასთან დაკავშირებული რისკები, განსაკუთრებით იმ მოხმარებლებში, რომლებიც ხასიათდებიან სხვადასხვა ნარკოტიკული საშუალებების და უცნობი ნივთიერებების მოხმარების მაღალი სიხშირით.
- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS) მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ნარკოტიკული საშუალებების ბაზარზე მიმდინარე მოვლენების მონიტორინგის კუთხით**,

რადგან მათი მიზანია საფრთხის შემცველი ნივთიერებების დადგენა და საზოგადოებრივ ჯანდაცვის და ზიანის შემცირების სფეროში გადაწყვეტილების მიმღებთა ინფორმირება.

- სრულყოფილ და დივერსიფიცირებულ მიდგომა, რომელიც ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებისათვის (DCS) აერთიანებს ქიმიური ანალიზის სხვადასხვა პრაქტიკას და სერვისების მიწოდების სხვადასხვა ტიპებსა და ფორმებს, შეუძლია მაქსიმალური გავლენის მოხდენა როგორც ინდივიდუალურ, ისე საზოგადოებრივ დონეზე.
- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების შეუფერხებელი, მდგრადი და ხარისხიანი განხორციელებისათვის, არსებითად მნიშვნელოვანია შეიქმნას სრულყოფილი სამართლებრივი ჩარჩო და შესაბამისად, მისი სამართლებრივი ბაზა.

ამ ძირითადი დასკვნების საფუძველზე, წინამდებარე პოლიტიკის მიმოხილვის დოკუმენტი წარმოადგენს რეკომენდაციებს საქართველოში ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების დანერგვისა და განხორციელებისათვის საჭირო პოლიტიკის შესაქმნელად. კერძოდ, ეს რეკომენდაციებია:

- რეკომენდებულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების (DCS) ინტეგრირება ზიანის შემცირების ეროვნულ პასუხში, კერძოდ, ამ მომსახურებების ინტეგრირება შიდასთან და ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებასთან ბრძოლის სტრატეგიებში და ასევე, „გლობალური ფონდის“ მიმდინარე პროგრამაში, რადგან ეს უკანასკნელი არის ზიანის შემცირების პროგრამების დაფინანსების ძირითადი წყარო; ასევე რეკომენდებულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ეროვნული გაიდლაინების შემუშავება და განხორციელებისათვის პროგრამული ბაზის პროტოკოლების შექმნა.
- რეკომენდებულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების სრულყოფილი სამართლებრივი ჩარჩოს შემუშავება და ამ მიმართულებით აქტიური ადვოკატირება; ამგვარი სამართლებრივი ჩარჩო ღონისძიებათა ორგანიზატორებს (ფესტივალები, ღამის კლუბები) ისევე როგორც სერვისის მიმწოდებლებსა და ბენეფიციარებს გაათავისუფლებს სამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან მათ ტერიტორიაზე განთავსებული ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების პუნქტებში კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკების არსებობის გამო, იმ შემთხვევაში თუ ისინი გამიზნულია შემოწმებისათვის.
- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები უნდა განიხილოს, როგორც ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგის ეროვნული სისტემის განუყოფელი ნაწილი, ადრეული შეტყობინების სისტემის ჩათვლით, რომლის შემუშავებაც „ნარკოტიკების მონიტორინგის ეროვნული ცენტრი“ გეგმავს.

რას ნიშნავს „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები“ (DCS)?

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS) ნარკომომხმარებლებს აძლევს საშუალებას, რომ მათი ნარკოტიკული საშუალება იყოს ქიმიურად შემოწმებული; ეს სერვისები უზრუნველყოფს ინფორმაციას ნიმუშების შემცველობაზე და საჭიროების შემთხვევაში მოხმარებელს უწევს კონსულტაციას

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ბევრი სახელითაა ცნობილი, მათ შორისაა: „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება“, „ქუჩის ნარკოტიკების ანალიზი“, „აბების ტესტირება“, „მინარევების სკრინინგი“, „მრავალუწყებრივ ჩართულობაზე დაფუძნებული ნარკოტიკების უსაფრთხოების ტესტირება“ და „ნარკოტიკული საშუალებების უსაფრთხოების ტესტირება“.

ნარკოტიკების შემოწმების სერვისების დანიშნულება და მიზანი სხვადასხვაა, ეს შეიძლება იყოს ინფორმაციის შეგროვება და ნარკოტიკული საშუალებების მონიტორინგი ან ზიანის შემცირება ბაზარზე არსებული ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ მომხმარებლების ინფორმირებისა და გაფრთხილების გზით.

აღნიშნული სერვისების ძირითადი მიზანია იმ ადამიანების ინფორმირება, რომლებიც გადაწყვეტენ არალეგალური ნარკოტიკებისა და ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარებას (NPS), ნარკოტიკული საშუალებების/ ნივთიერების შემცველობასა და სისუფთავეზე. ამ გზით, ადამიანები მიიღებენ ინფორმაციაზე დაფუძნებულ გადაწყვეტილებას მოიხმარონ თუ არა აღნიშნული ნარკოტიკი/ნივთიერება ან როგორ მოიხმარონ ისინი (Brunt et al., 2017).

ამასთან, ამ სერვისების საშუალებით დაკვირვება/მონიტორინგი ხდება ნარკოტიკული საშუალებების ბაზარზე მიმდინარე ცვლილებებზე და როცა რომელიმე კონკრეტული, სახიფათო ნარკოტიკული საშუალების ნიმუში დადგინდება, გავრცელდება მიზანმიმართული საჯარო მასობრივი გაფრთხილების მესიჯები/გზავნილები და ინფორმაცია მიეწოდებათ ზიანის შემცირებისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სერვისებს (Vidal Giné et al., 2017).

ასევე განსხვავებულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებისათვის (DCS) გამოყენებული ტექნიკა: ეს შეიძლება იყოს დახვეწილი ტექნოლოგია, რომელიც ნივთიერებების სიძლიერესა და შემცველობაზე ინფორმაციას უზრუნველყოფს ან თვით-ტესტირების ნაკრები, რომელიც უბრალოდ აჩვენებს კონკრეტული ნარკოტიკული საშუალების და/ან კონკრეტული ნივთიერების არსებობას ან არ არსებობას ნიმუშში.

ტესტირების განხორციელების ადგილები შეიძლება იყოს ფიქსირებული ლაბორატორიები, სადაც ადამიანებს შეუძლიათ ნარკოტიკული საშუალება მიიტანონ შესამოწმებლად (შედევებს

რამდენიმე დღე სჭირდება) და მობილური ლაბორატორიები, მაგ. ფესტივალებსა და კლუბებში, სადაც შემოწმების პასუხი თითქმის მყისიერია.

მომსახურების მიზნიდან და მოწყობიდან გამომდინარე, ტესტირება შეიძლება გამოყენებულ იქნას იმის დასადასტურებლად, შეიცავს თუ არა სინჯი იმ ფსიქოაქტიურ ნივთიერებას, რომლის მოხმარებაც სურდა ადამიანს; ტესტირებით დგინდება ნარკოტიკული საშუალება რამდენად სუფთაა და ხომ არ შეიცავს რაიმე ახალ ფსიქოაქტიურ ნივთიერებას ან ხომ არ არის დაბინძურებული რაიმე ნივთიერებით; ასევე, ამგვარი მომსახურებებით შესაძლებელია ნარკოტიკების მოხმარების სიტუაციებზე მონიტორინგი.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS) ზიანის შემცირების პროგრამების მნიშვნელოვან ნაწილად ითვლება. ამგვარად, როცა DCS ხორციელდება ზიანის შემცირების მიზნებისათვის, ხშირად ტესტირებას თან ახლავს კონსულტაციები, სადაც ადამიანებს შეუძლიათ განიხილონ ისეთი საკითხები, როგორცაა ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება, ზედოზირების პრევენცია და საჭიროების შემთხვევაში, გადამისამართება სხვადასხვა სამედიცინო მომსახურებაზე და ასევე, ზიანის შემცირების საშუალებები წვდომის შესახებ.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS) პოზიტიური გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე; ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებით პოტენციურად შესაძლებელია ზიანის შემცირება იმ ახალგაზრდა რეკრეაციული ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებლებთან მიმართებით, რომელთაც არსებული მომსახურებები არ ითვალისწინებს და არ მოიცავს. არასასურველი ან უცნობი ქიმიური მინაერთების მქონე ნარკოტიკული საშუალებების გამოვლენა, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დროული რეაგირების და ასევე, ინფორმაციის მიწოდების გზით, ზედოზირების თავიდან არიდების საშუალებას იძლევა.

საერთაშორისო დონეზე, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების დაახლოებით 25-წლიანი ისტორია არსებობს. დაგროვილი გამოცდილება სათანადო მიმართულებას აძლევს საუკეთესო პრაქტიკას.

მზარდი ინტერესი: ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების რელევანტურობა საქართველოში

→ **ნარკომომხმარებლები და ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების გამოყენების მზარდი ტენდენცია რეკრეაციულ გარემოში**

ისტორიულად, საქართველო არის ქვეყანა, სადაც ტრადიციულად ყველაზე ხშირად გამოყენებული ნარკოტიკული საშუალებები ოპიოიდებია. გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ოფისის (UNODC) „2018 წლის ანგარიში მსოფლიოში ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების შესახებ“ აღნიშნავს, რომ საქართველოს აქვს ინექციური ნარკოტიკული საშუალებების გამოყენების ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი მსოფლიოში

(მსოფლიოში მე -3 ქვეყანა ინექციური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების გავრცელებით ზოგად პოპულაციაში). ამ საკვანძო პოპულაციის ზომის განსაზღვრის კვლევის და ექსპერტთა კონსენსუსის თანახმად, ინექციური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებელთა სავარაუდო რაოდენობა 2016 წელს 52,500 იყო (50,000-56,000), მათ შორის, 2,24% (2,13-2,39%) 18-64 წლის ასაკის მოსახლეობაში და შეადგენდა ზოგადი მოსახლეობის 1,41 % (1.34% -1.51%). გამოკვეთილ მახასიათებლებს შორის, რაც შეიძლება მიეკუთვნოს ინექციური ნარკოტიკული საშუალებების ქართველ მოხმარებლებს, გავრცელებულია კომბინირებული მოხმარება ანუ შერეული ტიპის ნარკოტიკული საშუალებების გამოყენება, რაც ნიშნავს იმას, რომ ადამიანები ძირითადად მოიხმარენ იმას, რაც ხელში ჩაუვარდებათ (Otiashvili at al. 2016).

თუმცა, ბოლო პერიოდში არსებული მტკიცებულებები ადასტურებს, რომ ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება საკმაოდ მკვეთრად იზრდება. ასევე იზრდება, რეკრეაციული ნარკოტიკების მოხმარება ღამის გასართობ ადგილებში. რამდენიმე კვლევამ აჩვენა, რომ ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება გავრცელებულია უფრო ახალგაზრდა ასაკობრივ ჯგუფებში.

არაოფიციალური მონაცემებისა და მედიაში გაშუქებული ინფორმაციის (ნარკოტიკული საშუალებების კუთხით არსებული სიტუაცია საქართველოში, 2015 წელი) თანახმად, ახალი ფსიქოაქტიური საშუალებების გამოყენება ფართოდ გავრცელდა 2013-2014 წლებში. ამავე მონაცემების მიხედვით, აქტიურად გამოიყენება ისეთი ახალი ნივთიერებები, როგორცაა: სინთეტიკური კანაბიოიდები, სტიმულატორები და ჰალუცინაციური საშუალებები. თუმცა, არ არსებობს საკმარისი მონაცემი თუ როგორია ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების პრაქტიკა, გავრცელება ან მოხმარებელთა მახასიათებლები საქართველოში. უკიდურესად მწირია სანდო ინფორმაცია გასართობ ადგილებში ახალგაზრდების მიერ ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების მზარდი ტენდენციის შესახებ. ქვეყანაში ამ საკითხს მხოლოდ რამდენიმე კვლევა მიეძღვნა.

პირველი თვისობრივი კვლევა 2018 წელს ჩატარდა და მასში მონაწილეობა მიიღო ღამის კლუბების 16-მა ვიზიტორმა (ა. ბესელია, ი. კირთაძე, დ. ოთიაშვილი; „თბილისში ღამის გასართობი ადგილები და ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება: თვისობრივი კვლევის შედეგები“, 2019 წელი). მოცემული კვლევის თანახმად, რესპონდენტების უმეტესობას გააჩნია კლუბურ გარემოში ორი ან მეტი ნარკოტიკული საშუალების მოხმარების გამოცდილება. ყველაზე გავრცელებული საშუალებებია: MDMA /ექსტაზი, ამფეტამინი და სინთეტიკური კანაბიოიდები. რესპონდენტების უმეტესობას საკმაოდ მწირი ინფორმაცია აქვს იმ საშუალებებზე, რასაც ისინი მოიხმარენ; მათი ინფორმაციის წყარო ძირითადად დილერები ან მეგობრები იყვნენ. გავრცელებულია უცნობი ადამიანებისაგან ნივთიერებების (ხშირად უცნობი) მიღების პრაქტიკა; რესპონდენტების დიდი ნაწილი აღნიშნავდა, რომ ფსიქო-აქტიურ ნივთიერებებს ალკოჰოლთან ერთად მოიხმარენ ან ერთმანეთში ურევენ სხვადასხვა ნივთიერებებს.

კიდევ ერთი თვისობრივი კვლევის სამიზნე ჯგუფი იყო ელექტრონული მუსიკის/ცეკვების ღონისძიებათა მონაწილე 30 ახალგაზრდა (ი. კირთაძე, ა. ბესელია, თ. მღებრიშვილი, მ. ჩოხელი, დ. ოთიაშვილი, „გართობა ნარკოტიკების გარეშე არ გამოდის: თვისობრივი კვლევა ღამის გართობის ადგილების ვიზიტორებისათვის თბილისში“, საქართველო, 2019 წელი). კვლევის

ანგარიშის თანახმად, ამ ტიპის გასართობ ადგილებში საკმაოდ გავრცელებული პრაქტიკაა ნივთიერებების შერევა სასურველი ეფექტის მისაღებად. ყველაზე ხშირად გამოყენებული ნარკოტიკული საშუალებებია: MDMA, ამფეტამინი, კანაფი, LSD, ketamine, NBOMe, სინთეტიკური კანაბოიდები და მაიორელაქსანტები ფსიქოტროპული ეფექტით (lyrica, baclosan). ღამის ცხოვრების მოყვარულებში, ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება მეგობართა წრეში ხდება და ითვლება დროის (ღამის) კარგად გატარების აუცილებელ ფაქტორად. რესპონდენტებს თითქმის არ აქვთ ცოდნა თუ რა რისკებთან არის ასოცირებული ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება. ასევე ძალიან დაბალია ცოდნა რისკის მინიმუმამდე დაყვანის სტრატეგიების შესახებ ან საერთოდ არ არსებობს.

ელექტრონული კვლევა ჩატარდა და გამოიკითხა ღამის კლუბების ხშირი სტუმარი - 313 რესპონდენტი (დ. სუბელიანი, დ. ოთიაშვილი, ლ. ქუთელია, ა. ბესელია, თ. მღებრიშვილი, ი. ვარდანაშვილი, ი. კირთაძე, „ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების პრაქტიკა, აღქმული სარგებელი და შესაძლო ნეგატიური ეფექტი“, ელექტრონული კვლევის შედეგები, საქართველო, 2020 წლ). კვლევის მონაწილეთა საშუალო ასაკი 24.4 წელია და შერჩეულთა სამ მეოთხედს უფიქსირდება არალეგალური ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება ბოლო 12 თვის მანძილზე, ხოლო 60.4%-მა ამგვარი ნივთიერებები მოიხმარა ბოლო 30 დღეში. კლუბში/ფესტივალზე მოხმარების ბოლო ეპიზოდში, მთავარი ნივთიერებები იყო: MDMA/ექსტაზი, კანაფი და კეტამინი. რესპონდენტებმა ასევე ახსენეს დისოციაციური ნარკოტიკული საშუალებების, ჰალუცინაციური საშუალებების, ამფეტამინის, კოკაინისა და ახალი ფსიქოაქტიური საშუალებების მოხმარებაც.

Chemsex-ის (ნარკოტიკის გამოყენება სექსუალური თანაცხოვრების გასაძლიერებლად) პირველი კვლევა საქართველოში 2019 წელს ჩატარდა და გამოიკითხა მამაკაცები, რომელთაც სექსი აქვთ სხვა მამაკაცებთან (MSM) (გ. სოსელია, გ. კვინიკაძე, საქართველო, Chemsex კვლევა, 2020 წ.). კვლევის შედეგების თანახმად, მონაწილეთა 67.3%-ს, სულ მცირე, ერთხელ ცხოვრებაში, გამოყენებული აქვს ფსიქოაქტიური ნივთიერება (ნივთიერებები). მათგან 86.5%-მა ამგვარი ნივთიერება ბოლო ექვსი თვის განმავლობაში გამოიყენა. რესპონდენტთა 58.2%-მა აღნიშნა, რომ ჰქონდა სქესობრივი კონტაქტი ალკოჰოლის ან ნარკოტიკული ზემოქმედების ქვეშ ბოლო ექვსი თვის მანძილზე, ხოლო მათი ორი მესამედი (68.8%) ნარკოტიკებს იყენებდა სქესობრივი აქტის სტიმულირებისა და გაძლიერებისათვის. მონაწილეთა უმეტესობა, რომლებიც იყენებენ ნარკოტიკულ საშუალებებს სქესობრივ კონტექსტით, მიეკუთვნება 18-24 წლის ასაკობრივ ჯგუფს. ყველაზე ხშირად გამოყენებული ნივთიერებებია: ამილნიტრიტი (53.2%), მარიჰუანა (40.5%), GHB/GBL (30.8%) და MDMA/ექსტაზი (28.3%). რაც შეეხება GHB/GBL-ის მოხმარების მეთოდს, მონაწილეებმა აღნიშნეს, რომ მას მოიხმარენ ორალურად, თხევადი ფორმით და ანალურად შპრიცით (ნემსის, ინექციის გარეშე).

ევრაზიის ზიანის შემცირების ასოციაციის მიერ ჩატარებული კვლევის (ა. ბესელია, „ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება საქართველოს რესპუბლიკაში: კვლევის შედეგები, 2020 წელი) თანახმად, მიუხედავად იმისა, რომ ფსიქო-აქტიური ნივთიერებების მოხმარების პრაქტიკა საქართველოში უკვე რამდენიმე წელია არსებობს, მაინც საკმაოდ დიდია ჩავარდნა როგორც ემპირიული კვლევის შედეგებში, ისე სამეცნიერო ლიტერატურაში ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის კუთხით. აღნიშნულის მიზეზია ის ფაქტი, რომ

საქართველოში კვლევების უმეტესობა დაკავშირებულია არალეგალური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებასთან, რაც ტრადიციულად გულისხმობს პრობლემურ მოხმარებას (ინექციური საშუალებები) და საკმაოდ მწირია ან საერთოდ არ არსებობს არაპრობლემური ნარკოტიკული საშუალებების (მათ შორის, ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებები) მოხმარების შესახებ მონაცემები. ასევე არ არის შესწავლილი მათთან ასოცირებული რისკები და შედეგები. უფრო მეტიც, შეუძლებელია ქვეყანაში, ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარებელთა რიცხვის განსაზღვრა.

მედია გაშუქება – ბოლო წლებში, რამდენიმე სტატია და ანგარიში გამოქვეყნდა მედია საშუალებების მიერ ნარკოტიკებით ზედოზირებისა და სიკვდილიანობის შემთხვევების შესახებ. არაოფიციალური მონაცემებისა და მედიაში გაჟღერებული ინფორმაციის თანახმად, 2017 და 2018 წლებში, ელექტრონული მუსიკისა ფესტივალებისა და კლუბებში ზედოზირების ათობით შემთხვევას ჰქონდა ადგილი (გამოწვეული უცნობი ნივთიერებებით).

მედია საშუალებების მიერ ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების გაშუქება საქართველოში („ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება საქართველოში: კვლევის შედეგები. ა. ბესელია. EHRA: ვილნიუსი, ლიეტუვა)

წელი	სათაური
2018	“ანგარიში ნარკოტიკული საშუალებებით ინტოქსიკაციისა და გარდაცვალების შემთხვევების შესახებ”
2018	“განსაკუთრებით საშიში ნარკოტიკი”
2018	“მოძრაობა - თეთრი ხმაური: ადამიანები იწამლებიან ფენტანილით”
2018	ერთი გარდაცვლილი და ათი მოწამლული - ელექტრონული მუსიკის ფესტივალი ანაკლიაში ტრაგედიით დაიწყო”
2018	“ფენტანილი და სხვა ნივთიერებები - რა აღმოჩნდა ზედოზირებით დაღუპული ადამიანების ორგანიზმში”
2018	“ძილში გარდაცვალება - უცნობი ნარკოტიკი”
2018	“წინა თვეში შვიდი ახალგაზრდა დაიღუპა - გარდაცვალების მიზეზი ნარკოტიკული საშუალებების შემადგენლობაა”
2018	“ხუთი გარდაცვლილი 7 დღეში - საქართველოში მკვლეელი ნარკოტიკი გამოჩნდა”
2018	“ახალი ნარკოტიკი თბილისში - რამდენიმე მოწამლული და ერთი დაღუპული მეფედრონით”
2017	„ანაკლიაში ახალგაზრდების ინტოქსიკაციის მიზეზს კვლავ არ ამჟღავნებენ“.

→ **ზიანის შემცირების კუთხით არსებული ვითარება**

საქართველოში, ზიანის შემცირების პროგრამები, 2005 წელს დაიწყო „შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდის“ დახმარებით. მას შემდეგ, ეს სერვისები მნიშვნელოვნად განვითარდა და დღესდღეობით მთელი ქვეყნის მასშტაბით 16 ფიქსირებული და 18 მობილური სერვის ცენტრი მოქმედებს. გარდა ამისა, ბოლო პერიოდში, შპრიცების გასაცემი 10 „სიგმა“ აპარატის (SVM) შექმნა დაფინანსდა ფრანგული „5% ინიციატივა“ - ს მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში. ზიანის შემცირების ამჟამინდელი მოდელი ძირითადად მიმართულია შიდსის პრევენციისა და გამოვლენის ღონისძიებებზე; პროგრამის ფარგლებში, ხელმისაწვდომია მომსახურებათა მთელი პაკეტი, მათ შორის, შპრიცებისა და ნემსებების გაცვლის პროგრამა, სხვა საინექციო საშუალებების დარიგება, ტესტირება და კონსულტირება შიდსის, ჰეპატიტის და სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების შესახებ, ნალოქსონის დარიგება, რისკის შემცირების შესახებ კონსულტარება და საინფორმაციო-საგანმანათლებლო და საკომუნიკაციო აქტივობების განხორციელება.

ქვეყანაში არ არსებობს ზიანის შემცირების სერვისები არაინექციური ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებლებისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ საკმარისია მტკიცებულება არაინექციური ნარკოტიკული საშუალებების გაზრდილი მოხმარების შესახებ, ქვეყანას კვლავაც არ აქვს სტრატეგია ან ხედვა, თუ როგორ დაუჭიროს მხარი ან დანერგოს ზიანის შემცირების სერვისები, რომელთა მთავარი მიზანი სწორედ არაინექციური ნარკოტიკული საშუალებების, ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული რისკების და სხვა გამოწვევების შემცირებაა.

შესაბამისს უწყებების და გადაწყვეტილებების მიმღებთა ერთიანი ხედვა, ზიანის შემცირების შესახებ უფრო მეტად შეეხება შიდსის და სხვა სისხლით გადამდები დაავადებების პრევენციასა და გამოვლენას და ნაკლებად, ზიანის შემცირების ძირითად ღირებულებებსა და პრინციპებს, მათ შორის, ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების კომპლექსურ, მრავალმხრივ მოვლენად აღქმას, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნის მთელ სპექტრს მოიცავს.

დღესდღეობით, ზიანის შემცირების მოქმედი სერვისი არაინექციური ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებლებისათვის, მხოლოდ ერთი ორგანიზაციის „მანდალას“ მიერ ხორციელდება. ეს ორგანიზაცია, 2018 წლიდან ემსახურება ელექტრონული მუსიკისა და ცეკვის ფესტივალის ვიზიტორებს. „მანდალას“ მიზანია ფესტივალზე მისული ადამიანების დახმარება ნარკოტიკით/ალკოჰოლით ინტოქსიკაციის შემთხვევაში და შესაბამისი მომსახურებების გაწევა ე.წ. „თრიფ სიტერებთან“ (“trip-sitters”) ერთად, რომლებიც მოწამლულ ადამიანებს პატრონობენ და ეხმარებიან დამშვიდებაში, ფესტივალის ტერიტორიაზე სპეციალურად დაყენებულ კარვებში. დღესდღეობით „მანდალას“ აწვდის შემდეგ სერვისებს: საინფორმაციო მასალების გავრცელება ნარკოტიკული საშუალებების ტოქსიკურობის, ნარკოტიკების შერევის შესახებ; კონსულტირება უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით, მაგ. როგორ აირიდო თავიდან მაღალი რისკის ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება ან რა რისკებს შეიცავს დაუცველი სქესობრივი კავშირი. ამასთან, ორგანიზაცია არიგებს საცობებს ყურებისათვის, პრეზერვატივებს, წყალს, ტკბილ კამფეტებს, ჩაისა და სხვა პროდუქტებს. „მანდალა“ ასევე უზრუნველყოფს DCS-ს, იყენებს Marquis და Liebermann რეაგენტების ტესტირებს, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ფონდთან “Test Kitty” თანამშრომლობით. გამომდინარე იქიდან, რომ კონსულტანტებისათვის არ არის ნებადართული ნივთიერებების გატესტვა, ისინი მომხმარებლებს ასწავლიან როგორ შეამოწმონ საკუთარი

ნივთიერებები რეაგენტის ტესტებით (ნაკრებში დევს ინსტრუქცია). „მანდალას“ მომსახურებებს ძირითადად აფინანსებს 'Medecins Du Monde (MDM)' ან ორგანიზაცია საკუთარ ფინანსებს იყენებს, რომელსაც ფესტივალებზე განთავსებული დონაციის ყუთების საშუალებით აგროვებს. საბოლოო ჯამში, დაფინანსება „მანდალას“ მიერ გაწეული მომსახურებებისათვის არასაკმარისი და არამდგრადია. მიუხედავად სისტემური მიდგომის არ არსებობისა და მწირი რესურსებისა, „მანდალას“ მიერ გაწეულმა მომსახურებებმა საკმაოდ დიდი ინტერესი და მოთხოვნა გამოიწვია საზოგადოებაში, განსაკუთრებით, ელექტრონული მუსიკისა ფესტივალების დროს. მომსახურებებისადმი მაღალი ინტერესი ერთგვარ დასაბუთებას წარმოადგენს იმისა, რომ შეიცვალა ტენდენციები და ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების დინამიკა მომხმარებლებში. ეს სერვისები მოიცავს თემის იმ წევრებს, განსაკუთრებით ახალგაზრდებს, რომლებიც არ არიან დაკავშირებული ზიანის შემცირების მიმდინარე ეროვნულ პროგრამებთან, რადგან არ არსებობს სპეციფიური სერვისები და მიზანმიმართული მიდგომები. ამგვარად, ასეთი სერვისების განვითარება და მათი ინტეგრაცია ეროვნულ პასუხში უკიდურესად მნიშვნელოვანია, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ეროვნული პროგრამების შესაბამისობა საზოგადოებაში გაჩენილ საჭიროებებთან.

გარდა ამისა, ქვეყანაში არ არის ხელმისაწვდომი ისეთი სერვისები, რომლებიც უზრუნველყოფს არაინექციური ნარკოტიკების მოხმარების საშუალებების დარიგებას, მაგ. მოსაწვევი მილები, ფოლგის ქაღალდი (მოწვევისა თუ შესუნთქვისათვის); ქაღალდის მილაკები და ბარათები (მყარი ზედაპირისათვის და შესასუნთქი მწკრივებისათვის).

→ **ნარკოტიკული საშუალებების ტენდენციებისა და ბაზრის მონიტორინგი**

„ნარკოვიტარების მონიტორინგის ეროვნული ცენტრი“ საქართველოში 2020 წელს შეიქმნა „ევროპის ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნარკო-დამოკიდებულების მონიტორინგის ცენტრის“ (EMCDDA) მხარდაჭერით. აღნიშნული ცენტრის მიმართ არსებობს მოლოდინი, რომ ის შეასრულებს მნიშვნელოვან როლს ნარკოტიკული საშუალებების ბაზრის მონიტორინგში, მტკიცებულებათა და საინფორმაციო ვაკუუმისა თუ სხვა შესაბამისი მონაცემების ნაკლებობის ან არ არსებობის აღმოფხვრის კუთხით. მონიტორინგის ცენტრის ფარგლებში იგეგმება ადრეული შეტყობინების სისტემის შექმნა და დანერგვა; ეს საკითხი შესულია „2021-2022 წლების ნარკოტიკების მოხმარებასთან ბრძოლის ეროვნულ გეგმაში“. თუმცა, ეს პროცესი არ არის სათანადოდ აღიარებული და გათვალისწინებული ზიანის შემცირების სერვისების მიმწოდებლების მიერ, ასევე ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები არ არის აღქმული, როგორც მთავარი აქტორი ადრეული შეტყობინების სისტემაში (EWS).

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები (DCS): მიზანი და გავლენა

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების კონცეფციის მიზანია არალეგალური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებით გამოწვეული ზიანის შემცირება, როგორც ნარკოტიკული საშუალებების ექსპერტიზის, ისე შედეგების ნარკომომხმარებლებში კომუნიკაციის გზით. ამგვარი ინფორმაციის მიწოდება მომხმარებლებს საშუალებას აძლევს

მიიღონ ინფორმირებული გადაწყვეტილება და აირჩიონ ნარკოტიკების მოხმარების პრაქტიკა. გარდა ანალიზის შედეგების მომსახურების მიმწოდებლებისათვის კომუნიკაციისა, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ცენტრებს გააჩნიათ უახლესი მონაცემთა ბაზა ახალი და არსებული ფსიქოაქტიური ნივთიერებების შესახებ მონაცემებით. აღნიშნული მონაცემები ასრულებს ერთგვარი წამყვან როლს პოლიტიკის შექმნის და ზიანის შემცირების აქტივობების განხორციელების პროცესში, მათ შორის ზოგადი მოსახლეობისთვისაც.

ხელმისაწვდომი მტკიცებულებების, ლიტერატურის ანალიზი, ასევე, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების განხორციელების პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ემსახურება ორ მთავარ მიზანს:

- **ზიანის შემცირება** - ნარკოტიკების შემოწმების სერვისები კონსულტაციასთან ერთად აღმოჩნდა საკმაოდ მნიშვნელოვანი ღონისძიება ზიანის შემცირებისა და პრევენციისათვის. იგი მოიცავს მომხმარებელთა ჯგუფს რომელიც მომხმარებლის მაღალი სიხშირითა და სხვადასხვა ნარკოტიკების მოხმარებით ხასიათდება.
- **ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგი** - ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები აკვირდებიან ნარკოტიკების ბაზარზე მიმდინარე ცვლილებებს და თუ აღმოაჩენენ რაიმე ახალ, განსაკუთრებით სახიფათო ნარკოტიკული საშუალების სინჯს, მყისიერად ავრცელებენ მიზანმიმართულ განგაშის სიგნალებს და შესაბამის ინფორმაციას აწვდიან ზიანის შემცირებისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კონკრეტულ სერვისებს.

→ **ზიანის შემცირება**

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება წარმოადგენს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პოლიტიკის განუყოფელ ასპექტს, თუ გავითვალისწინებთ ზიანის შემცირების პრინციპს. ამ მიდგომის ძირითადი მიზანია ფსიქოაქტიური ნივთიერებების გამოყენებასთან ასოცირებული ზიანის შემცირება იმ ადამიანებში, რომლებიც ამჟამად მოიხმარენ ნარკოტიკებს. აღნიშნული პრინციპები და ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ბევრი სხვადასხვა კვლევითა და სახელმძღვანელო დოკუმენტით არის გამყარებული. პროექტის „The Nightlife Empowerment & Well-being Implementation Project (NEWIP) მიმოხილვის/შეფასების „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების საუკეთესო პრაქტიკის სტანდარტები“ თანახმად, ნარკოტიკული საშუალებების სრულყოფილი სერვისები მოიცავს:

- **ნარკოტიკული საშუალებების ბაზრის მონიტორინგი ახალი/სახიფათო ნარკოტიკებისა და ნარკოტიკის მიღების მეთოდებისათვის;**
- **რომელიც სამიზნე ჯგუფისაკენ მიმართული, სერვისების შექმნა;**
- **საგანმანათლებლო ხასიათის მრავალფეროვანი ინფორმაციის შეთავაზება, ადრეული სიმპტომების აღმოჩენა და კონსულტირების და რეფერალის შეთავაზება, რომლებიც ეფუძნება ზრუნვის და მკურნალობის თანამედროვე სტანდარტებს.**

ზემოხსენებული NEWIP გაიდლაინების საფუძველზე, ასევე, ერთი სისტემატური მიმოხილვისა და ერთი ემპირიული კვლევის თანახმად, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები პირდაპირ ასოცირდება გაზრდილ ცნობიერებასთან, ნარკოტიკული საშუალებების ეფექტის

შესახებ და ხელს უწყობს ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღებას ნარკოტიკების მოხმარების პრაქტიკასთან დაკავშირებით იმ ადამიანებში, რომლებიც მოიხმარენ ნარკოტიკებს.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ინტეგრირებული სერვისი აყალიბებს ცნობიერებას ნარკოტიკის ეფექტისა და უკუჩვენებების შესახებ; იგი მოხმარებლებს აწვდის ინფორმაციას რისკების შემცირების მეთოდების შესახებ და ამგვარად, ამცირებს რისკებს ნარკოტიკების მოხმარებლებისათვის. უფრო მეტიც, ნივთიერებებთან დაკავშირებული განგაშის სიგნალებს შეუძლია შეამციროს ნარკოტიკების მოხმარების რისკები უფრო ფართო პოპულაციაში. კონკრეტული ნარკოტიკული საშუალების შესახებ გამოცემული გაფრთხილებები (ქიმიური ანალიზის შედეგად), გაცილებით ფართომასშტაბიან და პოზიტიურ ზეგავლენას ახდენენ ნარკოტიკების მოხმარებაში ინტენსიურად ჩართულ პირებზე (ნარკოტიკების შემოწმების მომსახურების საუკეთესო პრაქტიკის სტანდარტები, NEWIP).

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ამცირებს ზიანს, რადგან იგი აწვდის ადამიანებს უკეთესი ინფორმაციას იმის თაობაზე, თუ რის მიღებას აპირებენ. ამ გზით, ეს ადამიანები იღებენ ინფორმირებულ და უფრო უსაფრთხო გადაწყვეტილებებს ნარკოტიკების მოხმარების შესახებ (ჯერიდ ბარტლი და ნიკოლ ლი, „რა მუშაობს კარგად“. ნარკოტიკული საშუალებების გატესტვა ზიანის შემცირებისათვის, 360 Edge 2019). აღნიშნული მოიცავს შემდეგს:

- ნარკოტიკული საშუალებას საერთოდ არ იღებენ
- ნაკლები მოცულობით იღებენ;
- უფრო ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე ან ხანგრძლივი ინტერვალებით იღებენ;
- სხვადასხვა გარემოში იღებენ;
- მეტ სიფრთხილეს იჩენენ სხვადასხვა ნივთიერებების გაზავებისას/შერევისას
- ან იყენებენ მოხმარების განსხვავებულ გზას.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გავლენა აღწერილია კვლევაში „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ქსელური სერვისების შეფასება ტორონტოში, ონტარიო“ (ნ. მალსოუდი, კ. მაკდონალდი, ს. შტეფანი და სხვები, 2020 წ.). ამ კვლევის თანახმად, ინფორმაციის გაზრდა არარეგულირებული ნარკოტიკული საშუალებების მიწოდებაზე შეამცირებს რისკებს იმ ადამიანებთან მიმართებით, რომლებიც ნარკოტიკებს მოიხმარენ. ისინი მიიღებენ მიზანმიმართულ და რელევანტურ ინფორმაციას ნივთიერებების მოხმარების შესახებ, ასევე, გაიზრდება გამჭვირვალება და ანგარიშვალდებულება ნარკოტიკების ბაზარზე, რადგან შემცირდება ინფორმაციის ასიმეტრიულობა მყიდველებსა და გამყიდველებს შორის მიწოდების მთელ ჯაჭვში.

გარდა ამისა, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ ახალგაზრდა, რეკრეაციული ნარკოტიკების ახალგაზრდა მოხმარებლებში ზიანის შემცირების აქტივობების გავრცობის კუთხით. ესენია ახალგაზრდა მოხმარებლები, რომელთაც არცერთი ტრადიციული, ზიანის შემცირების მომსახურება (რომლებიც პრევენციასა და დამოკიდებულების მკურნალობაზე მუშაობენ) არ ითვალისწინებს. ევროპული „აბების ტესტირების კვლევა“ (ა. ბესჩოფი, მ. რაბესი დიჯეი კორფი: აბების ტესტირება - ექსტაზი და

პრევენცია, 2003 წ.) გვიჩვენებს, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება, ბევრი მომხმარებლისათვის, ხშირად სოციალური მხარდაჭერის სისტემის პირველი საკონტაქტო წერტილია. უფრო მეტიც, ამ მომხმარებლებისათვის კონკრეტული სერვისების (ნივთიერების ანალიზი) შეთავაზებით, უფრო მარტივდება მათი წახალისება, რომ მონაწილეობა მიიღონ კონსულტაციების სესიაში. ბევრი კვლევის შედეგი ადასტურებს, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ხშირად სხვა მომსახურებებთან ერთად არის ფიზიკურად განთავსებული და ხელს უწყობს ზიანის შემცირების სხვა მომსახურებებს, ძირითად ჯანდაცვას, ფსიქიკური ჯანმრთელობის მკურნალობას და სოციალური მომსახურებების გაწევას ნარკოტიკების მომხმარებლებში.

→ მონიტორინგი

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების შესახებ ორი სისტემური მიმოხილვის და ორი პირველადი კვლევის ანალიზმა, ასევე, EMCDDA -ის ტექნიკური ანგარიშებისა და დოკუმენტების შესწავლამ გვიჩვენა, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობენ არალეგალური ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგისა და დაკვირვების კუთხით; მათი საშუალებით, ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებლები და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემები იღებენ ინფორმაციას სახიფათო ნივთიერებების გავრცელების შესახებ.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები, დაკვირვების ფუნქციის ფარგლებში, **ახორციელებენ გამაფრთხილებელ კამპანიებს**, რის შედეგადაც ბაზრიდან სწრაფად ხდება **სახიფათო ნარკოტიკული საშუალებების ამოღება**, ნარკო მომხმარებლებში ცნობიერების ამაღლება და დილერებისათვის ამგვარი საშუალებების გაყიდვაში ხელის შეშლა. არალეგალური ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგი კრიტიკულად მნიშვნელოვანია წინა ხაზის სერვისების განსახორციელებლად. ბოლო წლებში, ბაზარზე მკვეთრად გაიზარდა ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების რიცხვი, რამაც ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებს ახალი თავსატეხი გაუჩინა (EMCDDA, 2015 წ.). **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მიერ გამოვლენილ სახიფათო ნივთიერების აღმოჩენა წარმოადგენს** სწორედ იმას რომ, გამოვლინდა ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებები ჩვეულებრივ გავრცელებული ნარკოტიკების მინარევების ფორმით, მაგ. როგორცაა MDMA, ამფეტამინი და LSD (Brunt et al., 2017; Martins et al., 2017).

შესწავლილი ლიტერატურის საფუძველზე, ნარკოტიკული საშუალებების შესწავლის სერვისის სასარგებლოდ ხშირად გამოყენებული არგუმენტად ითვლება DCS-ი როგორც **მონიტორინგის ეფექტიან ინსტრუმენტად, რომელიც ხასიათდება როგორც იდეალური საშუალება ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების ბაზარზე გამოჩენის მონიტორინგისათვის**. ხაზს უსვამენ იმ ფაქტს, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება, მომხმარებლებისაგან მიღებული ინფორმაცია და ექსპერტიზის სამსახურების ანალიზის შედეგების ცოდნა შეიძლება გამოყენებულ იქნას ამ სერვისების ვალიდაციისათვის, ხოლო მთლიანად შეჯამებული ინფორმაცია შექმნის გარკვეულ ცოდნას/ცნობიერებას ახალი და ძველი საშუალებების შესახებ. ინფორმაციის ამგვარი კომბინაცია გამოდგება ახალი და ძველი ნარკოტიკების ბაზარზე, მიმდინარე ტენდენციებისა და გადაადგილებების მონიტორინგისათვის და უფრო სწრაფად მოხდება გაზრდილი რისკის მქონე „დაფარული მომხმარებლების“ ჯგუფებზე დაკვირვება.

ამ თვალსაზრისით, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მონიტორინგის ფუნქციამ შეიძლება პოზიტიური ეფექტი მოახდინოს საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე და უფრო მცირე ჯგუფების ჯანმრთელობაზე, რადგან ნარკოტიკების ბაზრის და საკვანძო პოლულაციების მონიტორინგი სახელმწიფოს საშუალებას აძლევს ადრეულ ეტაპზე განახორციელოს ინტერვენცია და რაც მთავარია, ეს ინტერვენცია ააგოს ნარკოტიკების ბაზრისა და მომხმარებელთა შესახებ არსებული ინფორმაციის საფუძველზე. გარდა ამისა, მონიტორინგის დახმარებით, ნარკოტიკების შესახებ ინფორმაციის გაზიარება ხდება, როგორც მომხმარებლებისათვის, ისე პროფესიონალებისათვის, დამის კლუბების მესაკუთრეებისათვის და ფესტივალების ორგანიზატორებისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებისაგან მიღებული ინფორმაცია ითვლება შესაძლებლობად, რომ ნარკოტიკების მომხმარებლებმა მოიძიონ დახმარება და მკურნალობა (რასაც ასევე აქვს ქვევის ცვლილების პოტენციალი მომხმარებლებში), ეს ინფორმაცია ასევე ეხმარება დარგის სპეციალისტებს და სხვებს, რომ მათ უფრო სწრაფად მიაწოდონ შესაბამის გადაწყვეტილებების მიმღებებს. ამ გზით, მონიტორინგმა შეიძლება ხელი შეუწყოს პრევენციას, რადგან უფრო მეტი და უფრო დეტალური ინფორმაცია ქმნის მხარდაჭერის სისტემების უკეთ მომზადების პოტენციალს.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების, ზიანის შემცირების პროგრამის ეფექტურობასთან დაკავშირებით, დომინანტური და დიდწილად მტკიცებულებებზე-დაფუძნებული არგუმენტია ის, რომ ეს სერვისები ხორციელდება რეალურ დროში, მომხმარებელზე-ორიენტირებული დაკვირვების ინსტრუმენტის საშუალებით და ხელს უწყობენ მარეგულირებლის მყისიერ ქმედებას არალეგალური ნარკოტიკების ბაზარზე. „ტრანს-ევროპული ნარკოტიკების შესახებ ინფორმაციის პროექტმა“ (TEDI), აქვს საერთო მონაცემთა ბაზა იმ ნივთიერებების შესახებ, რომლებიც შემოწმებულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მიერ ევროპის მასშტაბით, განახორციელა 45 000 ნიმუშის ანალიზი 2008-2013 წლებში.

პროექტის ფარგლებში, საკმაოდ მნიშვნელოვანი მონაცემები შეიქმნა ევროპის ნარკოტიკების ბაზარზე (ქუჩის დონეზე) გაჩენილი ახალი და სახიფათო ნივთიერებების შესახებ. ამ მიგნებების საფუძველზე, გავრცელდა ძალიან ბევრი საჯარო გაფრთხილება და განხორციელდა ზიანის შემცირების სხვადასხვა აქტივობები. მაგალითად, ჰოლანდიაში LSD-ში ფენტანილის აღმოჩენამ განაპირობა, 2007 წელს, ფართომასშტაბიანი გამაფრთხილებელი საკომუნიკაციო კამპანიის ჩატარება. გარდა ამისა, მიიჩნევა, რომ ნარკოტიკების მომხმარებლების პირდაპირი წვდომა მათ მიერ მოხმარებული ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციასა და ცოდნაზე

ცხრილი 1. არსებული მონაცემთა წყაროების შევსების ახალი ინდიკატორები ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგის შესახებ (EMCDDA, European Drug Report, 2019)

ეტაპობრივად შეცვლის არარეგულირებულ, არალეგალურ ნარკოტიკების ბაზარს და დილერებს უფრო გაურთულებს სახიფათო და უცნობი ნივთიერებების გაყიდვის შესაძლებლობას.

EMCDDA -ის მიერ გამოქვეყნებული „ევროპის ნარკოტიკული საშუალებების ანგარიშის (2019 წ) თანახმად, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები გათვალისწინებულია, როგორც მონიტორინგის ინოვაციური ინსტრუმენტების საკმაოდ მნიშვნელოვანი ელემენტი, რომელიც ნარკოტიკების ბაზარზე გაჩენილ ტენდენციებზე გარკვეულ ინფორმაციას უზრუნველყოფს. კერძოდ, აღნიშნულ ანგარიშში მეტი აქცენტია გაკეთებული სამიზნე მონაცემების ახალი წყაროების მთელ ნაკრებზე, მათ შორის, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებაზე და ხაზგასმულია, რომ ეს „მოწინავე, თანამედროვე“ ინდიკატორები უზრუნველყოფენ სასარგებლო, დროულ და დამატებით მონაცემებს, რომელიც საკმაოდ ღირებულ ინფორმაციას შეიცავს ნარკოტიკების მოხმარებაზე. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ითვლება ევროკავშირის ადრეული შეტყობინების სისტემის (EWS) განუყოფელ ნაწილად, რომლის ოპერირებასაც ახდენენ EMCDDA და Europol.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მიწოდების პუნქტები

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების უმეტესობა შექმნილია ზიანის შემცირების მიზნებისათვის; ისინი ინდივიდუალურად ოპერირებენ და შესაბამისად, მნიშვნელოვნად განსხვავდება მათ მიერ გამოყენებული ქიმიური ანალიზის ტექნიკა და სერვის ცენტრები.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის ცენტრები/პუნქტები მოიცავს სახლის/ თვით ტესტების ნაკრებებს, მობილურ ტესტირებას და ტესტირებას ადგილზე- ფესტივალებსა და ღამის კლუბებში, ასევე, სტაციონარულ (ცენტრის, დაწესებულების და ა.შ. ბაზაზე) ტესტირებას ნარკოტიკების შემოწმების პუნქტში.

სტაციონარული ტესტირების დაწესებულებები არის სერტიფიცირებული, არამობილური ტიპის ლაბორატორიები, რომელთაც შეუძლიათ მთელი რიგი დახვეწილი, ქიმიური ანალიზის ჩატარება ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების მიზნებისათვის. თუმცა, ზოგიერთი სერვისი ნარკოტიკულ საშუალებებს ამოწმებს ადგილზე/ველზე: კლუბებში, ელ.მუსიკის ფესტივალებზე ან სხვა ღონისძიებებზე და შედეგებს მყისიერად აცნობს მომხმარებელს. ასეთ შემთხვევაში, შეუძლებელია სიღრმისეული, მაღალტექნოლოგიური ლაბორატორიული მომსახურების შეთავაზება.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების დაწესებულებათა უმეტესობა ინფორმაციას უზრუნველყოფს კონკრეტული ნარკოტიკული საშუალების, გარკვეული მინარევების და/ან ნივთიერებების არსებობასა თუ არ არსებობაზე; ამისათვის, ისინი ნარკოტიკული საშუალების პროფილს ადარებენ ცნობილი ნივთიერებების პროფილების ბაზასთან. როგორც აღინიშნა, ნარკოტიკების შემოწმების სერვისები ასევე განსხვავდება ქიმიური ანალიზის გამოყენებული ტექნიკის მიხედვით.

ცხრილი 2. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების დაწესებულებების მიერ გამოყენებული სხვადასხვა ანალიტიკური ტექნიკა

ანალიზის მეთოდი	ტექნიკა	
კოლორიმეტრიული რეაგენტები	ტესტების ეს ნაკრები შეიცავს ქიმიურ ნივთიერებებს, რომელიც ფერს იცვლის თუ შემხებლობაში მოვა კონკრეტულ ქიმიურ ნივთიერებასთან.	ამ ტესტის საშუალებით მხოლოდ ის დგინდება, არის თუ არა კონკრეტული ნარკოტიკი ნიმუშის შემადგენლობაში, თუმცა ვერ დგინდება თუ რა მოცულობითაა ან კიდევ სხვა რა ნივთიერებაა სინჯის შემადგენლობაში.
ქრომატოგრაფია	ყველაზე ფართოდ გამოყენებული ტექნიკაა თხელი ფენის ქრომატოგრაფია (TLC), მაღალი ეფექტურობის სითხის ქრომატოგრაფია ('HPLC') და ულტრა-მაღალი ეფექტურობის სითხის ქრომატოგრაფია ('UHPLC').	ქრომატოგრაფიის საშუალებით ნივთიერებების ნარევი მათ კომპონენტებად იყოფა
სპექტრომეტრია	ყველაზე ხშირად გამოყენებული ტექნიკაა „ფურიეს სწრაფი გარდაქმნის ინფრაწითელი სპექტროსკოპია“ (FTIR), ულტრა-იისფერი ხილული სპექტროსკოპია (UVVis) და რამანის (Raman) სპექტროსკოპია.	სპექტროსკოპია იყენებს ელექტრომაგნიტურ რადიაციას, რათა ინფორმაცია მიიღოს ნივთიერების სტრუქტურის შესახებ
მასური სპექტრომეტრია	გამოყენებული ქრომატოგრაფიული სპექტრომეტრია(GC-MS), ქრომატოგრაფია სპექტრომეტრით (LC-MS) და მასური სპექტრომეტრია (IT-MS).	მასური სპექტრომეტრიის საშუალებით, სხვადასხვა ქიმიური ნაერთები იშლება ნივთიერებებად მათი მასის მიხედვით

ზოგადად, რაც მეტი ნარკოტიკული საშუალება გამოიყენება ანალიზში, მით მეტია იმ ინფორმაციის სიზუსტე, რომელიც მომხმარებელს მიეწოდება.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მოდელი გავლენას ახდენს ანალიზის შედეგების სიზუსტესა და სანდოობაზე და აქედან გამომდინარე, ზიანის შემცირების ხარისხზე. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ტიპის შერჩევა დამოკიდებულია იმაზე თუ რა არის ძირითადი მიზანი - მხოლოდ კონკრეტული ნივთიერების შემცველობის/არ შემცველობის დადგენა თუ მოითხოვება უფრო სიღრმისეული ინფორმაცია ნარკოტიკული საშუალების სინჯის ყველა კომპონენტზე.

„ნარკოტიკული საშუალების შემოწმება, როგორც ზიანის შემცირების ინსტრუმენტი რეკრეაციული ნარკოტიკების მომხმარებლებისათვის” EMCDDA-ს მხარდაჭერით მომზადებული ანგარიშია, რომელშიც მოცემულია ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სხვადასხვა სერვისების სტრუქტურული მიმოხილვა. ანგარიშში ასევე განხილულია ტესტის სანდოობისა და სიზუსტის საკითხები, პრევენციული ფუნქცია და ზიანის შემცირების პოტენციალი.

აღნიშნულ დოკუმენტში ასევე მიმოხილულია განსხვავებები ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების სხვადასხვა ტიპებს შორის მოწყობის ფორმის მიხედვით. ამ ანგარიშის თანახმად, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების კონკრეტული ტექნიკა გავლენას ახდენს სერვისის მიწოდების ხასიათსა და ფორმაზე, მათ შორის, დროზე, ტესტირების დანიშნულებაზე, გარემოზე და შედეგების შემდგომ გამოყენებაზე.

ცხრილი 3. როგორ შეიძლება განსხვავდებოდეს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები

ტექნიკა	კოლომეტრიული რეაგენტები	მაღალი ეფექტურობის სითხის ქრომატოგრაფია	გაზის ქრომატოგრაფია	მასის სპექტრომეტრია
დრო	მოკლე დრო		ხანგრძლივი დრო	
ტესტირების მიზანი	კონკრეტული კომპონენტის არსებობა ან არ არსებობა,	ინფორმაცია შემადგენელობაში შემავალ მთელ რიგ ნივთიერებებზე,		რაოდენობრივი ინფორმაცია ყველა კომპონენტის შესახებ
მოწყობის ფორმა	სახლში	სავლე/მობილური	სტაციონარული	
ვინ	ინდივიდები	პროფესიონალები		
შედეგები	ნარკოტიკული საშუალების შემცველობა	საზ.ჯანდაცვის განგამის სიგნალი	ზიანის შემცირების ინფორმაცია	სწრაფი რეაგირების ინტერვენცი
შედეგების გამოყენება	ზიანის შემცირება ინდივიდუალურ დონეზე	საზოგადოებრივი ჯანდაცვა ინტერვენცია		ბაზრის მონიტორინგი

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების არსებული პრაქტიკა

ნარკოტიკების შემოწმების კონცეფცია 1990-იანი წლების ადრეულ პერიოდში შეიქმნა, ეს იყო ახალი სტრატეგია, ევროპის მასშტაბით, რომელიც მიზნად ისახავდა წვეულებებზე და ფესტივალებზე ახალი და ზოგჯერ, სახიფათო სინთეტიკური ფსიქოაქტიური ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებასთან ასოცირებული ზიანის შემცირებას.

2017 წელს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების გლობალურმა მიმოხილვამ გამოავლინა, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ხელმისაწვდომია 20 ქვეყანაში და ისინი მოიცავენ 31 სხვადასხვა სერვისს (რომლებსაც 29 ცალკეული ორგანიზაცია მართავს). 31 სერვისიდან, 23 ევროპის ქვეყნებში ოპერირებს: საფრანგეთი (4), ესპანეთი (4), შვეიცარია (3), ავსტრია (2), სლოვენია (2), ბელგია (1), უნგრეთი (1), იტალია (1), ლუქსემბურგი (1), ჰოლანდია (1), პოლონეთი (1), პორტუგალია (1) და დიდი ბრიტანეთი (1). ექვსი სერვისი ამერიკის კონტინენტზე მდებარეობს: აშშ (2), კანადა (1), კოლუმბია (1), მექსიკა (1) და ურუგვაი (1). ერთი სერვისი ოპერირებს ავსტრალიაში და ერთი - ახალ ზელანდიაში.

სერვისის მიწოდების ფორმები - ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების ანალიზმა გამოავლინა სერვისების გაწევის სამი ძირითადი ფორმა: საველე/მობილური (ფესტივალებზე, ღამის კლუბებში), ფიქსირებული (ოფისები, საზოგადოებრივი ცენტრები) და საფოსტო (მიწოდება). 31 სერვისიდან 23 ოპერირებს ველზე, მობილური პუნქტის მეშვეობით, მაგ. ფესტივალებზე, ღამის კლუბებში და სხვა მასობრივი თავშეყრის ადგილებში. 18 სერვისი განთავსებულია ფიქსირებულ ცენტრებში, მათ შორის, ოფისებში და რეგიონულ ცენტრებში და მათგან ორი, საავადმყოფოში და სასწრაფო დახმარების დეპარტამენტში. სამი სერვისი იყენებს საფოსტო მომსახურებას.

მნიშვნელოვანია იმის ხაზგასმა, რომ ნიმუშების ჩაბარების ფორმები (საველე, ფიქსირებულ ოფისში, ფოსტით) დიდწილად დამოკიდებულია ქვეყნის მარეგულირებელ გარემოზე და ასევე, გასართობი ადგილების (მაგ. ღამის კლუბები, ფესტივალები) შესაძლებლობაზე, რომ სერვისი შეუძნან და დაუშვან თავის ტერიტორიაზე. ორგანიზატორებს შეიძლება ჰქონდეთ სურვილი ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისს უმასპინძლონ საკუთარ ღონისძიებაზე, თუმცა ამან შეიძლება მათ შეუმციროს სამთავრობო უწყებებიდან შესაბამისი ნებართვები მიღების შანსი, რადგან რიგ ქვეყნებში, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის დაშვება ტერიტორიაზე აღიქმება, როგორც აღიარება, რომ ნარკოტიკების მოხმარებას აქვს ადგილი მათ ღონისძიებაზე (ლევინი, 2004 წ.). ბევრ ქვეყანაში, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ითვლება არალეგალურ აქტივობად და ეს ქმნის გარკვეულ ბარიერს სერვისების ოპერირებისათვის.

დამატებითი სერვისები - იმის გათვალისწინებით, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება გაერთიანებულია ზიანის შემცირების პროგრამებში, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების თითქმის ყოველი მოქმედი სერვისი ქმნის დამატებით ინტერვენციას (ერთი-ერთზე სესია მომხმარებელსა და თანამშრომელს შორის); სერვისების უმეტესობა ავრცელებს ზიანის შემცირების მასალებსა და საინფორმაციო სახის ბიულეტენებს; ამასთან, ზოგიერთი სერვისი სხვა

მომსახურებებსაც უზრუნველყოფს (მაგ. კონსულტირება, სამედიცინო დახმარება, გადამისამართება სხვა სერვისებში, ა.შ.)

შედეგების კომუნიკაცია - „2017 წელს მოქმედი ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების გლობალური მიმოხილვის” თანახმად, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ყველა სერვისი შედეგებს პირდაპირ მომსახურების მომხმარებლებს უზიარებს (ეს არის ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის განსაზღვრებაც) და სერვისების ნახევარზე მეტი ტესტის შედეგებს განგაშის შეტყობინებების სახითაც ავრცელებს საზოგადოებაში, ჯანდაცვის, სოციალურ მუშაკებს, ველზე მომუშავე სპეციალისტებს, მკვლევარებსა და ღონისძიების ორგანიზატორებსა და მენეჯერებს შორის. შედეგების კომუნიკაციის მეთოდები, ადამიანის ტიპის მიუხედავად, ძირითადად, პირისპირ, საჯარო ვებ-გვერდით, ელ.ფოსტით და გაერთიანებული მონაცემების შემცველი ანგარიშებით ხდება.

დაფინანსების წყაროები – აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების უმეტესობა სახელმწიფოს მიერ ფინანსდება (31-დან 21). ყველაზე გავრცელებული პრაქტიკაა ეროვნული დაფინანსება (10), შემდეგ, სახელმწიფო დაფინანსება (9), ქალაქის/მუნიციპალიტეტის დაფინანსება (8) და საერთაშორისო დაფინანსება (4). ზოგიერთი სერვისი ფინანსდება სხვადასხვა არასახელმწიფო დაფინანსების წყაროებიდან, იქნება ეს პრომოუტერები/დამის კლუბის მფლობელები/ფესტივალის ორგანიზატორები (7), სერვისის მომხმარებელთა თანადაფინანსება (4), კერძო თუ ფილანტროპიული ფონდები (2) თუ კერძო დონაციები (2).

ცხრილი 4. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები

#	სერვისის სახელი	ქვეყანა	დაწყების ს წელი	მომსახურების მიწოდების რეჟიმი	ანალიზის მეთოდები
1	Drug Information and Monitoring System (DIMS)	ჰოლანდია	1992	ფიქსირებული ოფისი	GC-MS, LC-MS, FTIR, Reagents, ITMS
2	Asociación Hegoak Elkartea	ესპანეთი	1994	საველე/მობილური და ფიქსირებული	TLC, Reagents
3	Technoplus	საფრანგეთი	1995	საველე/მობილური	TLC
4	Modus Fiesta	ბელგია	1996	საველე/მობილური	GCMS, TLC, Reagents
5	Checkit! - Suchthilfe Wien gGmbH	ავსტრია	1997	საველე/მობილური	HPLC-MS/MS, UHPLC, MALDI-ITMS/MS, HRMS
6	Saferparty.ch; Raveitsafe.ch; Safer Dance Basel, Nuit Blanche	შვეიცარია	1998	საველე/მობილური	HPLC, GC-MS, LCMS, UV
7	Dancesafe	აშშ	1998	საველე/მობილური	Reagents
8	SINTES	საფრანგეთი	1999	საველე/მობილური	HPLC, UHPLC, GC-MS, LC-MS,

				ფიქსირებული ოფისი UV, FTIR და საფოსტო
9	Energy Control	ესპანეთი	1999	ფიქსირებული ოფისი HPLC, GC-MS, UV, და საფოსტო TLC
10	Energy Control	ესპანეთი	1999	საველე/მობილური UV, TLC, Reagents
11	DrogArt	სლოვენია	1999	ფიქსირებული ოფისი HPLC, GC-MS
12	DrogArt	სლოვენია	1999	საველე/მობილური Reagents
13	Jugendberatung Streetwork/ saferparty.ch	შვეიცარია	2001	საველე/მობილური და ფიქსირებული HPLC, GC-MS, LCMS
14	DrugsData/EcstasyData	აშშ	2001	საფოსტო GC-MS, Reagents
15	ANKORS Festival Harm Reduction	კანადა	2002	საველე/მობილური და ფიქსირებული Raman, TLC, Reagents
16	Testing Project; Lonja Laket Project; Punto Fijo	ესპანეთი	2002	საველე/მობილური და ფიქსირებული GC-MS, TLC, Reagents
17	Kosmicare Association- Integrated Drug Checking Service at The Boom Festival	პორტუგალია	2006	საველე/მობილური TLC
18	XBT Program	საფრანგეთი	2009	საველე/მობილური TLC
19	ACT Investigation of Novel Substances Project	ავსტრალია	2013	ფიქსირებული ოფისი: HPLC, UHPLC, საავადმყოფო GC-MS, LC-MS, FTIR, NMR
20	Servicio de Analisis de Sustancias (Substance Analysis Service)	კოლუმბია	2013	საველე/მობილური და ფიქსირებული ოფისი GC-MS, UV, TLC, Reagents
21	The Loop	დიდი ბრიტანეთი	2013	საველე/მობილური UV, FTIR, Reagents
22	DAT2 Psy Help	უნგრეთი	2013	საველე/მობილური Reagents
23	Drogenarbeit Checking	Z6 Drug ავსტრია	2014	ფიქსირებული ოფისი GC-MS, LC-MS
24	Programa de Analisis de Sustancias (PAS)	მექსიკა	2014	საველე/მობილური და ფიქსირებული TLC, Reagents

25	dib+, raveitsafe.ch Contact - Siftung für Suchthilfe	byშვეიცარია	2014	ფიქსირებული ოფისი	HPLC, GC-MS, LCMS
26	KnowYourStuffNZ	ახალი ზელანდია	2015	საველე/მობილური	FTIR, Reagents
27	Association Bus 31/32	საფრანგეთი	2015	საველე/მობილური და ფიქსირებული	TLC
28	Be Aware on Night Pleasure Safety (BAONPS)	იტალია	2015	საველე/მობილური	Raman
29	DUCK	ლუქსემბურგი	2016	საველე/მობილური	GC-MS, LC-MS
30	SIN Lab	პოლონეთი	2016	საველე/მობილური	Reagents
31	Imaginario 9	ურუგვაი	2016	საველე/მობილური	TLC, Reagents

საუკეთესო პრაქტიკის მაგალითები

ფიქსირებული ოფისი

ნარკოტიკების შესახებ ინფორმირებისა და მონიტორინგის სისტემა (DIMS)

ქვეყანა: ჰოლანდია

დაწყების წელი: 1992

აღწერა: „ნარკოტიკების შესახებ ინფორმირებისა და მონიტორინგის სისტემა“ (DIMS), განთავსებულია ჰოლანდიაში და იგი ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ერთ-ერთი უძველესი სერვისია მსოფლიოში. DIMS ფინანსურ დახმარებას იღებს ჯანმრთელობის, კეთილდღეობისა და სპორტის სამინისტროს მხრიდან. იგი ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების კოორდინაციას ახორციელებს ქვეყნის მასშტაბით განთავსებული 30 ოფისის საშუალებით. თითქმის ორი ათწლეულის განმავლობაში, DIMS-ის ტესტირების ოფისებში 100 000 სინჯზე მეტი შევიდა ანალიზისათვის.

შეთავაზებული სერვისები:

- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ფიქსირებულ ოფისში
- მომხმარებლის პირდაპირი ინფორმირება ზიანის შემცირების შესახებ;
- თვისობრივი და რაოდენობრივი ტესტირება;
- წყარო პირდაპირ მომხმარებელი;
- მონიტორინგისა და გაფრთხილების სისტემა

როგორ მუშაობს DIMS-ის ფიქსირებული ოფისის სერვისი

DIMS-ს რამდენიმე ფიქსირებული ოფისი აქვს განთავსებული ნარკომომხმარებლის პრევენციის ინსტიტუტებში ქვეყნის მასშტაბით. თანამშრომლები ჯანმრთელობისა და დაავადებათა პრევენციის სპეციალისტები არიან. ისინი მომხმარებლებს აწვდიან ინფორმაციას კონკრეტული ნივთიერებების ეფექტებზე და მათთან ასოცირებულ რისკებზე.

DIMS-ის ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ალგორითმი მოიცავს როგორც რეალურ დროში, ფიქსირებულ ოფისში შემოწმებას ისე, ჩასაბარებელ ლაბორატორიულ ტესტებს. მონაწილე ოფისების უმეტესობას აქვს შესაძლებლობა ნარკოტიკული საშუალებები გატესტოს აბის ან ფხვნილის სახით და მომსახურების მომხმარებლებს შესთავაზოს არასწრაფი პასუხები, თუმცა, სულ რამდენიმე პუნქტს აქვს მიმღები სადგურის ფუნქცია, ანუ ისინი შეკრებილ სინჯებს გზავნიან DIMS -ის ბიუროში და თითოეულ შეკვრას ანიჭებენ უნიკალურ კოდს. გამომდინარე იქიდან, რომ ამ სერვისის თავდაპირველი მანდატი არის ქვეყანაში ღამის ცხოვრების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, DIMS -ის მიერ შემოწმებული სინჯების უმეტესობა არის ნარკოტიკული საშუალებები, რომლებიც სპეციფიურ კონტექსტში გამოიყენება, მაგ. ექსტაზი, ამფეტამინი (სპიდი) და კოკაინი.

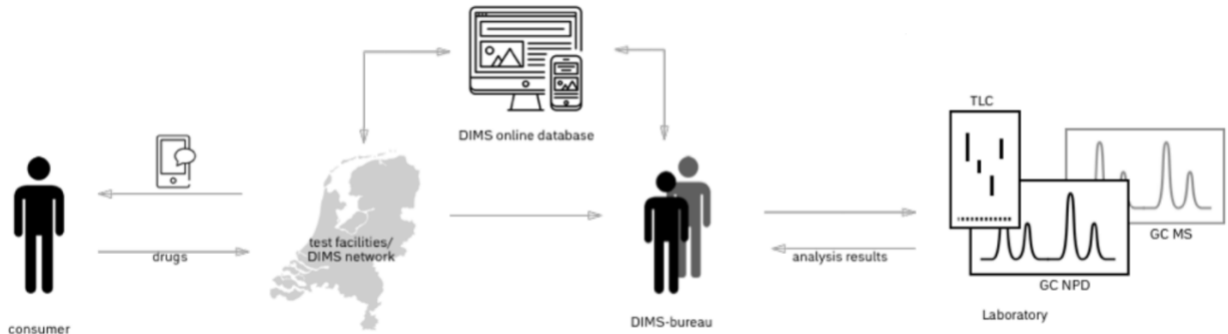
მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, მაგალითად, შემოწმებული ნარკოტიკული საშუალების უარყოფითი ეფექტები აღირიცხება და ინახება DIMS-ის მონაცემთა ბაზაში, სადაც სხვა მნიშვნელოვანი მონაცემები იკრიბება რეგიონების, თარიღის, შეძენის წყაროს, ფასის და შემოწმების მიზეზის პარამეტრების მიხედვით. ზოგიერთი პუნქტი მხოლოდ მიმღები სადგურია და ყველა სინჯს პირდაპირ გზავნის (ადგილზე გატესტვის გარეშე) მთავარ ბიუროში, რომელიც ტრიმბოს ინსტიტუტში მდებარეობს.

რამდენიმე ანალიტიკური ტექნიკა გამოიყენება ადგილზე რეაგენტების ტესტირების საშუალებით. ეს თავიდანვე სინჯის მიღების ეტაპზე ხდება, რათა განისაზღვროს შეიცავს თუ არა აბი ექსტაზს რაიმე დოზით ან ისეთ ნივთიერებებს, როგორცაა ამფეტამინი, ჰალუცინოგენური მინაერთები ან არცერთი მათგანი. უფრო მეტიც, გამომდინარე იქიდან, რომ აბების შესახებ ინფორმაცია ბაზაში ყოველკვირეულად ახლდება და ექსტაზის ტაბლეტები ხშირად დიდი პარტიებით იწარმოება, გარკვეული აბების განსაზღვრა და აღიარება შესაძლებელია კარგად შემუშავებული სპეციალური მონაცემთა ბაზის საშუალებით. ეს მონაცემთა ბაზა DIMS-ის ვებ-გვერდზეა ხელმისაწვდომი და მას უწოდებენ „აღიარებულ ჩამონათვალს“ (recognition list).

ეს საშუალებას იძლევა უფრო სწრაფად მოხდეს ნივთიერებების დადგენა ფიქსირებულ ლაბორატორიაში, ისე, რომ არ გახდეს საჭირო დამატებით ტესტირებაზე ნიმუშის გაგზავნა. აბები, რომელთაც ეს ონლაინ სისტემა ვერ ცნობს, დამატებითი შემოწმებისათვის იგზავნება. ნარკოტიკული საშუალებების სინჯების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ანალიზი DIMS-ის ბიუროში ხორციელდება და ამისათვის თხელი ფენის ქრომატოგრაფიის, ულტრაიისფერი სპექტროსკოპიისა და მასური სპექტრომეტრიის ტექნიკებს იყენებენ (კომბინაციაში). პირები, რომელთაც ლაბორატორიაში ჩააბარეს აბები შესამოწმებლად, ერთი კვირის გასვლის შემდეგ ტელეფონით რეკავენ და იგებენ შედეგებს. ეს ინფორმაცია ასევე გამოიყენება განგაშის სიგნალებისათვის ან ზიანის შემცირების ინფორმაციის მომხმარებლისათვის მიწოდებისათვის და არალეგალური ნარკოტიკების ბაზრების მონიტორინგისათვის.

დღესდღეობით, DIMS კვლავაც რჩება მომხმარებელზე-ორიენტირებული რეკრეაციული ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ყველაზე დიდ და სრულყოფილ მოდელად ზიანის შემცირების მიზნებისათვის; 2008 და 2013 წლების პერიოდში, დაახლოებით 30 000 ნიმუშის ანალიზი გაკეთდა ამ ქსელის მიერ.

DIMS სისტემის სქემატური სურათი

წითელი განგაში - „წითელი განგაში“ არის ეროვნული, რეგიონული ან ადგილობრივი გაფრთხილების სიგნალი, რომელიც გაიცემა მაშინვე, როგორც კი განსაკუთრებით საშიში ნარკოტიკული საშუალება აღმოჩნდება ცირკულაციაში. DIMS, ჯანდაცვის სამინისტროს სახელით. გაფრთხილების შეტყობინებას გამოსცემს. წითელი განგაშის პროვოცირება შემდეგ სამ სიტუაციას შეუძლია, როდესაც:

- ნარკოტიკული საშუალება, რომელიც განსაკუთრებით საშიშია ჯანმრთელობისათვის ვლინდება ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ერთ-ერთ პუნქტში.
- პოლიცია ან ექსპერტიზის ეროვნული ინსტიტუტი (NFI) აღმოაჩენს სახიფათო ნარკოტიკულ საშუალებებს;
- ადგილობრივი სამედიცინო უწყებები იუწყებიან ნარკოტიკებთან დაკავშირებული სერიოზული ინციდენტის შესახებ.

წითელ განგაშის რამდენიმე ვარიანტი არსებობს, გააჩნია ვითარების სიმძიმესა და მასშტაბს:

- შიდა გავრცელება, როცა ინფორმაცია მხოლოდ DIMS ქსელის მონაწილეებსა და MDI-ს დაქვემდებარებული ჯანდაცვის უწყებებს მიეწოდებათ.
- რეგიონული ან ადგილობრივი გაფრთხილება, სადაც ყველა ჩამოთვლილი ადგილობრივი უწყება იღებს ინფორმაციას DIMS ქსელის კოორდინატორებისაგან;
- ეროვნული გაფრთხილება, რომლის ფარგლებში გაფრთხილების სიგნალები იგზავნება სხვადასხვა საშუალებების გზით, როგორცაა პრეს-რელიზი და ფლაერები.

2016 წლიდან, წითელი განგაშის სიგნალის აპლიკაცია (**Red Alert App**) ხელმისაწვდომია სმარტფონებზე (www.drugsredalert.nl). ნებისმიერი მომხმარებელი, რომელსაც ეს აპლიკაცია ტელეფონში აქვს ჩამოტვირთული იღებს გაფრთხილებას, რომ გაშვებულია წითელი განგაშის სიგნალი. აპლიკაცია და DIMS-ის ვებგვერდი (www.drugs-test.nl) ასევე მუდმივად გვთავაზობენ იმ

აბების განახლებულ ჩამონათვალს, რომლებიც ითვლებიან განსაკუთრებით საშიშ აბებად, მაგრამ არ აკმაყოფილებენ კრიტერიუმებს წითელი განგაშის სიგნალისათვის (მაგ. როდესაც დიდი პარტია ფართოდაა გავრცელებული და იგი შეიძლება უცნობ ნივთიერებას შეიცავდეს).

1992 წლიდან მოყოლებული, მცირე ზომის ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების პროექტიდან, DIMS განვითარდა მძლავრ სისტემურ, ეროვნული მონიტორინგის უწყებად, რომელიც არის ძალიან საჭირო ინსტრუმენტი როგორც სამეცნიერო კვლევებისათვის და საზოგადოებრივი ჯანდაცვისათვის, ისე პოლიტიკის შექმნის მიზნებისათვის. გამომდინარე იქიდან, რომ მას აქვს მკაფიო ორგანიზაციული სტრუქტურა, პროტოკოლი და მჭიდროდ თანამშრომლობს სხვა მონაწილე მხარეებთან, DIMS-ის ქსელს შეუძლია სწრაფი და ეფექტური რეაგირება სახიფათო ნივთიერებების აღმოჩენის შემთხვევაში. გარდა ამისა, ის ფაქტი, რომ ქსელის ოფისები განთავსებულია ნარკოდამოკიდებულების მკურნალობისა და პრევენციის ინსტიტუტებში, მას ეფექტიან ინსტრუმენტად ხდის ზიანის შემცირებისათვის იმ მომხმარებლებთან მიმართებაში, რომლებიც სხვა ინტერვენციული მომსახურებების მიერ შეუმჩნეველი ხდება და შესაბამისად, არ ხდება მათზე მუშაობა.

საველე შემოწმება: ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ფესტივალზე

KnowYourStuffNZ

ქვეყანა: ახალი ზელანდია

დაწყების წელი: 2015 წელი

აღწერა: KnowYourStuffNZ-მა მოღვაწეობა 2015 წელს დაიწყო და ახალ ზელანდიაში გამართულ ფესტივალზე ნივთიერების ხარისხობრივ ანალიზს სთავაზობდა მომხმარებელს. სერვისი თვით-დაფინანსებით ოპერირებს და ასევე იღებს სახელმწიფო დაფინანსებასაც. KnowYourStuffNZ თანამშრომლობს ახალი ზელანდიის ნარკოტიკული საშუალებების ფონდთან და მასთან ერთად უზრუნველყოფს ზიანის შემცირების სერვისებს (მათ შორის, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებასაც) ღონისძიებებზე ქვეყნის მასშტაბით.

შეთავაზებული სერვისები:

- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება საველე მობილურ პუნქტში
- მომხმარებლის პირდაპირი ინფორმირება ზიანის შემცირების შესახებ;
- თვისობრივი ტესტირება;
- წყარო - პირდაპირ მომხმარებელი;
- მონიტორინგისა და გაფრთხილების სისტემა

როგორ მუშაობს ადგილზე/ფესტივალის ტერიტორიაზე სერვისების მოდელი

ნარკოტიკული საშუალებები მომხმარებლებს თავად მიაქვთ შესამოწმებლად ფესტივალის ტერიტორიაზე განთავსებულ პუნქტში, სადაც რეაგენტებისა და FT-IR სპექტროსკოპიის კომბინაციას იყენებენ ტესტირებისათვის. მომხმარებლისათვის მიწოდებული ინფორმაცია წმინდად ხარისხობრივია და გულისხმობს პოტენციური შემადგენლობის დადგენას და არა ნივთიერებების სისუფთავის შემოწმებას. გარდა ამისა, მომხმარებლებს ადგილზევე მიეწოდებათ

ინფორმაცია ზიანის შემცირების შესახებ. შედეგები აღირიცხება და გადაიცემა ისეთი ტერმინებით, როგორცაა: „ეს შედეგი შესაბამისობაშია XYZ-ის არსებობასთან ნივთიერებაში“ და არა ასეთი ფორმით „ეს არის XYZ“, რათა ადექვატურად მოხდეს ტესტირების ტექნიკის შეზღუდვების გადაცემა.

ნარკოტიკული საშუალებების საფოსტო შემოწმება

Energy Control

ქვეყანა: ესპანეთი

დაწყების წელი: 1999 წელი

აღწერა: Energy Control არის ნარკოტიკების პრევენციის პროექტი, რომელიც 1998 წელს დაარსდა ესპანეთში. იგი მოიცავს თანატოლების ინტერვენციებს, სასკოლო სემინარებს და ახალი ტექნოლოგიების გამოყენებას ნარკოტიკების მოხმარებასთან ასოცირებული რისკის შემცირების სფეროში. ეს სერვისი ნაწილობრივ სახელმწიფოს მიერ ფინანსდება, თუმცა ზოგიერთი სერვისი ფასიანი აქვთ და საფასურს მომხმარებლები იხდიან. 2014 წელს, მომსახურების ფარგლებში 12 000-ზე მეტი ნიმუშის ანალიზი გაკეთდა. ძირითადი ნარკოტიკული საშუალებები იყო: MDMA, კოკაინი, სპიდი და რამდენიმე ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერება. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებს უზრუნველყოფენ ადგილზე, ღონისძიებებზე ნარკოტიკების შემოწმებით ან სპეციალურ ჩასაბარებელ პუნქტებში. მათ ასევე აქვთ შესაძლებლობა გასატესტი საშუალებები მიიღონ ფოსტით მსოფლიოს ნებისმიერი წერტილიდან.

შეთავაზებული სერვისები:

- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ფიქსირებულ პუნქტში
- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ველზე, მობილურ პუნქტში
- ინფორმაციის მიწოდება ზიანის შემცირების შესახებ პირდაპირ მომხმარებლისათვის
- ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ტესტირება
- მონიტორინგი და განგაშის სისტემა

როგორ მუშაობს საფოსტო სერვისი

Energy Control-ის ფიქსირებული ოფისები გასატესტ ნარკოტიკულ საშუალებებს იღებენ ფოსტით. ნარკოტიკული საშუალებების მიღების შემდეგ, რამდენიმე ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მეთოდი გამოიყენება, მაგ. HPLC, GC-MS, UV/Vis, დაTLC ტესტი. სინჯები ფოსტით არ ბრუნდება, მომხმარებელი ოფისში რეკავს და იგებს შედეგებს და ზიანის შემცირების შესახებ ინფორმაციას.

Energy Control არის ფოსტით გაგზავნის სერვისი, სადაც სერვისის მომხმარებელს შეუძლია ნიმუში პირდაპირ გაგზავნოს ბარსელონის ლაბორატორიაში შემოწმებისათვის. მომხმარებელთა კითხვარები და მარტივი ინსტრუქციები შეფუთვისა და გაგზავნის შესახებ ხელმისაწვდომია ინტერნეტში და შეიძლება მათი ჩამოტვირთვა. შედეგები მომხმარებელს ეგზავნება 10 დღის ვადაში.

სერვისი ნივთიერებების საკმაოდ მრავალფეროვან სახეობებს იღებს ანალიზისათვის, ჰერონის ჩათვლით. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სხვა სერვისების მსგავსად, ნიმუშების გაგზავნის პროცესი მოიცავს მოკლე კითხვარის შევსებას, სადაც მიეთითება მომხმარებლებთან დაკავშირებული დემოგრაფიული ინფორმაცია და ნარკოტიკის მოხმარების პატერნები.

მრავალუწყებრივ ჩართულობაზე დაფუძნებული ნარკოტიკების უსაფრთხოების ტესტირება (MAST)

The Loop

ქვეყანა: დიდი ბრიტანეთი

დაწყების წელი: 2013 წ.

აღწერა: Loop UK არის არაკომერციული სოციალური საწარმო, რომელიც 2013 წელს დაფუძნდა. იგი უზრუნველყოფს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებას, ასევე სოციალურ და ზიანის შემცირების სერვისებს ღამის კლუბებში, ფესტივალებზე და სხვა გასართობ ადგილებში. საწარმო ასევე უზრუნველყოფს თანამშრომელთა ტრენინგებს ნარკოტიკული საშუალებების ცნობადობის შესახებ, სოციალურ მომსახურებებს ადგილზე, ნარკოტიკებთან დაკავშირებული ზიანის პრევენციას ღონისძიებებზე და ნარკოტიკული საშუალებების უსაფრთხოების ტესტირების სერვისებს. 2016 წლამდე, სოციალურმა საწარმომ Loop UK განახორციელა ექსპერტიზა სინჯებისა, რომელიც ფესტივალებსა და ღამის კლუბებში ადგილზე აიღეს და სააგენტოებმა მიაწოდეს საწარმოს. ექსპერტიზის შედეგები შემკრებ სააგენტოებს უზრუნველბა ზიანის შემცირების მიზნებისათვის. 2016 წლიდან, Loop UK-იმ დაანერგა საჯაროდ ხელმისაწვდომი ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ბრიტანეთში „მრავალუწყებრივი უსაფრთხოების ტესტირების“ (MAST) ფორმით. საწარმო ასევე ატარებს არასაჯარო ტესტირებებსაც, რათა დახვეწოს უწყებრივი რეაგირება.

შეთავაზებული მომსახურებები:

- თემზე-დაფუძნებულ საქალაქო ცენტრებში და ღონისძიებაზე-დაფუძნებულ ფესტივალებზე და ღამის ცხოვრების ადგილებში ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება მობილური ლაბორატორიებისა და ფიქსირებული ლაბორატორიების საშუალებით (კომერციული და საუნივერსიტეტო ლაბორატორიები)
- ტესტის შედეგების გაზიარება პირდაპირ მომხმარებლისათვის და ჯანმრთელობაზე ზრუნვის შესახებ კონსულტაციების გაწევა (2016 წლიდან)
- წყარო - პირდაპირ მომხმარებელი და პარტნიორი უწყებები და პირები
- სააგენტოს საკონსულტაციო და საინფორმაციო სერვისი
- თვისობრივი და რაოდენობრივი ანალიზი
- მონიტორინგისა და განგაშის სიგნალები მედიაში, სოციალურ მედიაში და აპლიკაციებში
- თანამშრომელთა ტრენინგები.

როგორ მუშაობს MAST

გარდა იმისა, რომ მომხმარებლები ნარკოტიკული საშუალებების სინჯებს პირდაპირ ადგილზე განთავსებულ პუნქტებში აბარებენ, Loop UK საკუთარ მიდგომას მოიხსენიებს, როგორც „მრავალუწყებრივი უსაფრთხოების ტესტირების მიდგომას“. ეს მოიცავს ნარკოტიკული საშუალებების მიღებას ადგილზე, სხვადასხვა უწყებებიდან, მაგალითად, „ამინისტიის ურნები“ (amnesty bins) პოლიცია, სასწრაფო დახმარების მომსახურებები, სოციალური სამსახურები და უბრალოდ, ადგილობრივი თანამშრომლები. შემდეგ ტესტის შედეგები უკან ეგზავნებათ უწყებებს, რათა მათ საკუთარი სამუშაო შეასრულონ. ამასთან, ვრცელდება განგაშის მესიჯებიც, თუ სინჯები რომელიმე სამედიცინო ინციდენტს უკავშირდება. მრავალუწყებრივი ჩარჩოს მთავარი უპირატესობაა ადგილზე მყოფი ყველა უწყების ჩართულობა და მხარდაჭერა, როგორცაა პოლიცია და ჯანდაცვის სფეროს თანამშრომლები, ასევე, პროფესიონალი ქიმიკოსებისა და ჯანდაცვის მუშაკების გამოყენება, რათა მათ Loop-ის ტესტირების სერვისი უმაღლესი სტანდარტით განახორციელონ ზიანის შემცირების მთავარი მიზნისათვის.

ცხრილი 5. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების სიტუაციური მაგალითების შეჯამება

	დაფინანსების წყარო	სერვისის ტიპი	შეთავაზებული სერვისი	როგორ მუშაობს	შეფასება და შედეგები
DIMS	მთავრობა (ჯანმრთელობის, კეთილდღეობისა და სპორტის სამინისტრო)	ფიქსირებული ოფისი	<ul style="list-style-type: none"> ფიქსირებულ ოფისში შემოწმება მომხმარებლისათვის ინფორმაციის პირდაპირ მიწოდება ზიანის შემცირების შესახებ ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ტესტირება წყარო პირდაპირ მომხმარებელი მონიტორინგი და განგაშის სისემა 	<ul style="list-style-type: none"> ფიქსირებული ოფისების ქსელი ქვეყნის მასშტაბით; ოფისები განთავსებულია ნარკოტიკების მოხმარების პრევენციის ინსტიტუტებში ჰოლანდიის სხვადასხვა რეგიონებში. ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელი ადამიანები პირდაპირ აბარებენ აბებს ან სხვა ნივთიერებებს ტესტირებისათვის ანონიმურად. 	<ul style="list-style-type: none"> Jellinek Prevention-მა განახორციელა შეფასებითი კვლევა. ეს არის DIMS-ს ნაწილი და ოპერირებს ამსტერდამში. კვლევის თანახმად, ადამიანები, რომლებიც ამ მომსახურებებს იყენებენ გაცილებით უკეთ არიან ინფორმირებული და უკეთეს ქცევას ავლენენ ჯანმრთელობის მოვლის კუთხით. შეფასებაში აღნიშნულია, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისი, როგორცაა DIMS კრიტიკულად მნიშვნელოვანია სინთეტიკური ნარკოტიკული საშუალებების ბაზრის უკეთ შესასწავლად (Benschop A, Rabes M, Korf DJ. „აბების ტესტირება, ექსტაზი და პრევენცია“, ეს არის სამეცნიერო კვლევა სამ ევროპულ ქალაქში. ამსტერდამი, Rozenburg Publishers, 2002 წ.)

KnowYourStuffNZ	სახელმწიფო /თვით-დაფინანსება	ფესტივალის ტერიტორიაზე, ნარკოტიკების შემოწმება	<ul style="list-style-type: none"> ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება საველე/მობილური მობილურ პუნქტში მომხმარებლის პირდაპირი ინფორმირება ზიანის შემცირების შესახებ; თვისობრივი ტესტირება; წყარო - პირდაპირ მომხმარებელი; მონიტორინგისა და გაფრთხილების სისტემა 	<p>ნარკოტიკული საშუალებები მომხმარებლებს თავად მიაქვთ შესამოწმებლად ფესტივალის ტერიტორიაზე განთავსებულ პუნქტში, სადაც რეაგენტებისა და FT-IR სპექტროსკოპიის კომბინაციას იყენებენ ტესტირებისათვის. მომხმარებლისათვის მიწოდებული ინფორმაცია წმინდად ხარისხობრივია და გულისხმობს პოტენციური შემადგენლობის დადგენას და არა ნივთიერების სისუფთავის შემოწმებას.</p>	<p>შიდა შეფასებები მიუთითებს, რომ ინტერვენცია ეფექტიანია პოზიტიური ქცევის ცვლილების კუთხით. 2019/2020 წლებში, KnowYourStuffNZ დაესწრო 22 ღონისძიებას და შეამოწმა 1368 სინჯი. ძირითადი მიგნებების თანახმად, სეზონზე აღებული სინჯების 86% იყო ის რასაც ადამიანები მოელოდნენ. თუ ნივთიერება არ აღმოჩნდებოდა ის, რასაც ისინი ფიქრობდნენ, კლიენტების 52%-ის თქმით, ისინი მას არ მოიხმარდნენ. (KnowYourStuffNZ 2019-2020 წწ, ტესტირების ანგარიში)</p>
Energy Control	სახელმწიფო/ვასიანი მომსახურებები მომხმარებლები სათვის=	ტესტირების ნიმუშის ფოსტით გაგზავნა	<ul style="list-style-type: none"> ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ფიქსირებულ პუნქტში ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება საველე/მობილურ პუნქტში. ინფორმაციის მიწოდება ზიანის შემცირების შესახებ პირდაპირ მომხმარებლისათვის. ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ტესტირება მონიტორინგი და განგაშის სისტემა 	<p>Energy Control-ის ფიქსირებული ოფისები გასატესტ ნარკოტიკულ საშუალებებს იღებენ ფოსტით. ნარკოტიკული საშუალებების მიღების შემდეგ, რამდენიმე ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მეთოდი გამოიყენება, მაგ. HPLC, GC-MS, UV/Vis, და TLC ტესტი. სინჯები ფოსტით არ ბრუნდება, მომხმარებელი ოფისში რეკავს და იგებს შედეგებს და ზიანის შემცირების შესახებ ინფორმაციას.</p>	<p>შიდა შეფასებითი კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ეფექტიან მონიტორინგს ახორციელებენ ნარკოტიკების არალეგალურ ბაზარზე და მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ ისეთი დემოგრაფიის მქონე მომხმარებლების დაფარვაში, რომელთა გათვალისწინებაც საკმაოდ რთულია. (სვ. ჯინი, მვ. ვილამალა, ფ. მეაშამი, ტმ. ბრანტი, ა. ბუჩელი, ც. პაულოსი და სხვები; „ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების გამოყენება მონიტორინგის ინსტრუმენტებად; A response to Pirona et al. 2017)</p>
The Loop	არაკომერციული სოციალური საწარმო	მრავალუწყებრივი უსაფრთხოების	თემზე-დაფუძნებულ საქალაქო ცენტრებში და ღონისძიებაზე-დაფუძნებულ	მომხმარებლები ნარკოტიკული საშუალებების	The Loop-ის დაწესებულებათა შეფასებამ დიდ

<p>ს ტესტირება (MAST)</p>	<p>ფესტივალზე და დამის ცხოვრების ადგილებში ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება მობილური ლაბორატორიებისა და ფიქსირებული ლაბორატორიების საშუალებით (კომერციული და საუნივერსიტეტო ლაბორატორიები)</p> <p>ტესტის შედეგების გაზიარება პირდაპირ მომხმარებლისათვის და ჯანმრთელობაზე ზრუნვის შესახებ კონსულტაციების გაწევა (2016 წლიდან)</p> <p>წყარო პირდაპირ მომხმარებელი და პარტნიორი უწყებები და პირები</p> <p>სააგენტოს კონსულტაციებისა და საინფორმაციო სერვისი</p> <p>თვისობრივი და რაოდენობრივი ანალიზი</p> <p>მონიტორინგისა და განგაშის სიგნალები მედიაში, სოციალურ მედიაში და აპლიკაციებში</p> <p>თანამშრომელთა ტრენინგები.</p>	<p>სინჯებს პირდაპირ ველზე განთავსებულ პუნქტებში აბარებენ, Loop UK საკუთარ მიდგომას მოიხსენიებს, როგორც „მრავალუწყებრივი უსაფრთხოების ტესტირების მიდგომას“. ეს მოიცავს ნარკოტიკული საშუალებების მიღებას ადგილზე, სხვადასხვა უწყებებიდან, მაგალითად, „ამინისტიის ურნები“ (amnesty bins) პოლიცია, სასწრაფო დახმარების მომსახურებები, სოციალური სამსახურები და უბრალოდ, ადგილობრივი თანამშრომლები.</p> <p>შემდეგ ტესტის შედეგები უკან ეგზავნებათ უწყებებს, რათა მათ საკუთარი სამუშაო შეასრულონ. ამასთან, ვრცელდება განგაშის მესიჯებიც, თუ სინჯები რომელიმე სამედიცინო ინციდენტს უკავშირდება.</p>	<p>ბრიტანეთში ოთხდღიან ფესტივალზე გამოავლინა, რომ ერთი ყოველი ხუთი ნივთიერებიდან არ იყიდებოდა. სერვისის ყოველი ხუთი მომხმარებელიდან ერთი იყენებდა დამოუკიდებლად ვერიფიცირებულ ურნების სერვისს, რათა უსაფრთხოდ გაენადგურებინა მათ მფლობელობაში არსებული საექვო ნივთიერებები, ხოლო ყოველი ექვსი მომხმარებელიდან ერთი ამცირებდა მოხმარებას (ჯერიდ ბარტლი და ნიკოლ ლი, „რა მუშაობს“, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ზიანის შემცირებისათვის, 360 Edge 2019)</p>
---------------------------	--	--	--

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სამართლებრივი ჩარჩო

ნარკოტიკების მოხმარების კრიმინალიზაცია და ზიანის შემცირების სერვისებისათვის შესაბამისი სამართლებრივი ჩარჩოს არ არსებობა აფერხებს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების შექმნასა და განხორციელებას.

ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისის დაფუძნებამდე, აუცილებელია რამდენიმე სამართლებრივი ბარიერის გადალახვა.

კონტროლს დაქვემდებარებული ნივთიერებების ფლობა სისხლის სამართლის დანაშაულია ბევრ ქვეყანაში, რაც ტექნიკურად ყველა მომხმარებელს, რომელსაც ნარკოტიკის შემოწმება სურს, დამნაშავედ და კანონის ძალით სასჯელის ობიექტად მიიჩნევს. (UNODC, 2013).

იმ ქვეყნებშიც კი, სადაც ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისის ხელმისაწვდომია, ხშირ შემთხვევაში, იგი ოპერირებს კანონიერ ე.წ. ნაცრისფერ ზონაში. ეს თავისთავად უნდობლობას აჩენს სერვისის პოტენციურ მომხმარებლებში და წარმოადგენს ერთგვარ ბარიერს ჯანდაცვის, ზიანის შემცირების სერვისების განმახორციელებელი უწყებებისათვის.

ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისებისათვის სამართლებრივი ბაზის უზრუნველყოფის მაგალითები:

ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისი, როგორც სამეცნიერო პროექტი

ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისებისათვის სამართლებრივი ბაზის უზრუნველყოფის მიზნით, ერთ-ერთი გამოსავალია ნარკოტიკული საშუალების შემოწმების სერვისის დაფუძნება სამეცნიერო პროექტის ფორმით, როგორც ეს რიგ ქვეყნებში, მაგ. ჰოლანდიაში და ავსტრიაში გააკეთეს. სამეცნიერო პროექტის უპირველესი სამეცნიერო მიზანი არ არის მხოლოდ მომხმარებლის მომსახურება, არამედ, მისი მიმდებლობის უზრუნველყოფა. ჰოლანდიაში, სასამართლო უწყებასთან ოფიციალური შეთანხმება უზრუნველყოფს, რომ ნებისმიერი პირი, რომელსაც არალეგალური ნარკოტიკული საშუალება აქვს მიტანილი DIMS-ში ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების მომსახურების მისაღებად, არ იქნება დაპატიმრებული ან გასამართლებული (ჰოლანდიის გენერალური სახელმწიფო მეორე პალატა, 1999 წ.). ეს უნიკალური ტიპის შეთანხმება ტესტირების სისტემის განხორციელებას შესაძლებელს ხდის, თუმცა იგი საჭიროებს პოლიციის მხრიდან ნებართვასაც. პოლიტიკური მხარდაჭერის გარეშე, ამგვარი გარიგება შეუძლებელი გახდებოდა.

გამონაკლისები

რიგ ქვეყნებში მოქმედებს გარკვეული გამონაკლისები და პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება ნარკოტიკებთან დაკავშირებულ დანაშაულებზე.

2016 წლის დეკემბერში, კანადის ფედერალურმა მთავრობამ დაამტკიცა ახალი სტრატეგია „კანადის ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნივთიერებების სტრატეგია“, რომელმაც ზიანის შემცირება აღადგინა, როგორც კანადის ნარკო-პოლიტიკის მთავარი ღერძი. ამ ახალ სტრატეგიასთან მოჰყვა კანონი „Bill C-37“, რომელიც აყენებს წინადადებას „კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნივთიერებების აქტში“ (CDSA) ცვლილების შეტანის თაობაზე, აღნიშნული ცვლილება მიზნად ისახავს - სამედიცინო მიზნებისათვის გამონაკლისების დაშვების პროცესის გამარტივებას იმ აქტივობებთან მიმართებით, რომლებიც ხორციელდება ზედამხედველობის ქვეშ მოხმარების ადგილებში და ითვალისწინებს არალეგალურად მოპოვებულ კონტროლს დაქვემდებარებულ ნივთიერებებს. აღნიშნული შეიძლება მოიცავდეს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებასაც.

სიდნეის სამედიცინო ზედამხედველობის ქვეშ ინექციების ცენტრი არის ადგილი, სადაც ადამიანებს შეუძლიათ აკრძალული ან დაშვებული ნარკოტიკი გაიკეთონ ინექციის გზით სამედიცინო პერსონალის ზედამხედველობის ქვეშ. კანონის „NSW Drugs Misuse & Trafficking Act 1985“, ნაწილი 2a - სამედიცინო ზედამხედველობის ქვეშ ინექციების ცენტრები, ნაწილი 4 , ცენტრს ათავისუფლებს პასუხისმგებლობისაგან, საკუთრებაში ჰქონდეს მცირე მოცულობის აკრძალული ნარკოტიკული საშუალება და მოახდინოს მისი ადმინისტრირება. ეს მუხლი ასევე

ათავისუფლებს პასუხისმგებლობისგან იმ პირებს, რომლებიც არიან ჩართული ლიცენზირებული ინექციების ცენტრის აქტივობაში. მათ არ ეთვლებად დანაშაულად და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დარღვევად ინექციების ლიცენზირებული ცენტრის ქცევასთან დაკავშირებული ღონისძიების შესრულება.

ყოველმომცველი კანონმდებლობა

მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლების ან ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისებისათვის ნებართვის მიცემის სხვადასხვა პრაქტიკა, სრულყოფილი სამართლებრივი ჩარჩოს შექმნა არის ერთადერთ კრიტიკული მნიშვნელობის მქონე გზა, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების უწყვეტი და შეუფერხებელი განხორციელების უზრუნველსაყოფად.

ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნივთიერებების შემოწმების შესახებ კანონი, 2020 წელი, ახალი ზელანდია

2020 წლის შემდეგ, ახალ აზელანდიაში კანონმდებლობის ცვლილებამ ზიანის შემცირების ორგანიზაციებს ნივთიერებების ღიად შემოწმების უფლება მისცა და გაათავისუფლა სამართლებრივი შიშისაგან. კანონში ყველაზე მნიშვნელოვანი ცვლილებები ითვალისწინებს შემდეგს:

ღონისძიებების (ფესტივალები და ღამის კლუბები) უფრო მეტი ღიაობა ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის ადგილზე შეთავაზებასთან დაკავშირებით – ახალი კანონის თანახმად, დანაშაულად აღარ ჩაითვლება ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის ღონისძიებაზე განთავსება. მათ შეუძლიათ დაჯავშნონ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ორგანიზაციების მომსახურება ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ღონისძიებების ორგანიზების ფარგლებში. ამასთან, მათ შეუძლიათ საზოგადოებაში გაავრცელონ ხმა, რომ მათ ტერიტორიაზე განთავსებული იქნება ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისი, რათა ღონისძიებაზე მისულმა ადამიანებმა იცოდნენ, სად იპოვონ ტესტირების კარავი და რა დრო დასჭირდება ტესტირებას.

ზემოაღნიშნული კანონის მუხლის (1A) თანახმად, დანაშაულად არ ითვლება ის ფაქტი, რომ დაწესებულებას უფლება მიეცეს საკუთარი შენობა გამოიყენოს ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნივთიერებების შემოწმების სერვისისათვის, რათა ამ უკანასკნელმა ჩაატაროს შემოწმება, იმის გათვალისწინებით რომ მომსახურების გამწვევი მომსახურებას გაუწევს იმ ადამიანსაც, ვინც შეიძლება დანაშაულს ჩადიოდეს ამ კანონის წინააღმდეგ.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების მომსახურების მიმწოდებლებს საშუალება აქვთ იმუშაონ არალეგალურ ნივთიერებებზე - თუ მომსახურების მიმწოდებელი აღმოაჩენს რაიმე ახალ და სახიფათო ნივთიერებას ღონისძიებაზე, მას შეუძლია ნიმუში გადაგზავნოს ლაბორატორიაში დამატებითი კვლევისათვის და ეს არ ჩაითვლება კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალების შენახვად.

„ნარკოტიკული საშუალებებისა და ნივთიერებების შემოწმების კანონის“ მუხლის 35DC თანახმად, მომსახურების მიმწოდებელს, მიმწოდებლის ფუნქციების განხორციელების მიზნებისათვის, უფლება აქვს:

(ა) შეინახოს კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალება;

(ბ): კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკი დაუბრუნოს პირს, ვინც იგი ჩააბარა შესამოწმებლად:

(გ) კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკი ტესტირებისათვის გააგზავნოს სერტიფიცირებულ ლაბორატორიაში.

ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია ნივთიერება ჩააბაროს მომსახურების მიმწოდებელს ტესტირებისათვის- თუ პირი მომსახურების მიმწოდებელს ჩააბარებს ნიმუშს შესამოწმებლად ან გასანადგურებლად, ეს არ ჩაითვლება კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალების მიწოდებად.

იგივე მუხლის თანახმად, პირს შეუძლია:

(ა) კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალების მიწოდება მომსახურების მიმწოდებლისათვის შემოწმების მიზნით;

(ბ) მომსახურების მიმწოდებელს ჩააბაროს კონტროლს დაქვემდებარებული ნარკოტიკული საშუალება განადგურებისათვის.

დასკვნები

ქვემოთ მოცემულია დასკვნები გაკეთდა ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების შესახებ არსებული ლიტერატურის მიმოხილვის, ამ მომსახურებების დანიშნულებისა და ზეგავლენის, მათი ორგანიზების ტიპებისა და ფორმების ანალიზის საფუძველზე. ასევე, შესწავლილ იქნა სამართლებრივი ჩარჩო, მომსახურებების გაწევის არსებული პრაქტიკა, სიტუაციური მაგალითები და ამ მომსახურებათა რელევანტურობა ქართული კონტექსტისათვის. ამგვარად, ეს დასკვნებია:

- ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება არის ზიანის შემცირების ეფექტიანი ინტერვენცია, რომელიც ხელს უწყობს ნარკოტიკების მოხმარებასთან ასოცირებული რისკების შემცირებასა და შემსუბუქებას, განსაკუთრებით მომხმარებლებში, რომლებიც მოხმარების მაღალი სიხშირით, მრავალფეროვანი ნარკოტიკული საშუალებების და უცნობი ნივთიერებების მოხმარებით ხასიათდებიან.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება პოზიტიურ გავლენას ახდენს როგორც ინდივიდუალურ, ასევე მოსახლეობის მასობრივ დონეზე.

ფსიქოაქტიური ნივთიერებების ქიმიური ანალიზის საშუალებით, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ნარკომომხმარებლებს აწვდიან ინფორმაციას პროდუქციის შემცველობისა და სისუფთავის შესახებ და ამ გზით, მათ ეხმარებიან უფრო უსაფრთხო, ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღებაში.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ზიანის შემცირების აქტივობების გავრცობის კუთხით, რადგან ეს სერვისები ეხება რეკრეაციული ნარკოტიკული საშუალებების ახალგაზრდა მომხმარებლებს, რომელთაც ზიანის შემცირების

სერვისების უმეტესობა არ ითვალისწინებს. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მხარდაჭერამ გაზარდა ზიანის შემცირების, პირველადი ჯანდაცვის, ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და სოციალური სერვისების შედეგებიც იმ ადამიანებთან მიმართებაში, ვინც ნარკოტიკულ საშუალებებს მოიხმარს.

გარდა იმისა, რომ რისკები მცირდება ინდივიდუალურ დონეზე, ტოქსიკური ნივთიერებებისა და სახიფათო ნარკოტიკების შესახებ გამაფრთხილებელი კამპანიებისა და განგაშის სიგნალების გამოყენების გზით, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები ხელს უწყობს ცნობადობის გაზრდას და რისკების შემცირებას ნარკოტიკების მომხმარებელთა უფრო დიდ ჯგუფში.

- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება არის ნარკოტიკების მონიტორინგის სისტემების მნიშვნელოვანი და განუყოფელი ნაწილი. მისი საშუალებით ხდება ინფორმაციის მიწოდება სახელმწიფო ჯანდაცვის მომსახურებებისათვის.**

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების ძირითადი კონცეფცია და პოზიტიური გავლენა გამოიხატება ნარკოტიკების ბაზრის მუდმივ მონიტორინგში, რაც კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ნარკოტიკული საშუალებების კუთხით არსებული ტენდენციების დასადგენად და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურებებისა და წინა ხაზზე მოქმედი სერვისების ინფორმირებისათვის.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მონიტორინგი დადებით ზემოქმედებას ახდენს საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე, რადგან ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგის საშუალებით, სახელმწიფო დროულად, ადრეულ ეტაპზე და უფრო ეფექტურად ახორციელებს ინტერვენციის ზომებს. აღნიშნული ზომები დაფუძნებულია სფეროს შესახებ შეკრებილ დეტალურ ინფორმაციაზე და ბაზრისა და მომხმარებლების შესახებ არსებულ სიღრმისეულ სურათზე.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებას სულ უფრო ფართოდ მიიჩნევენ ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგის ეროვნული სისტემების განუყოფელ ნაწილად; მიიჩნევა, რომ სახელმწიფო ექსპერტიზის ანალიზი შეჯერებული ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მონაცემებთან და ველზე, ნარკოტიკების მომხმარებლებისაგან შეკრებილ ინფორმაციასთან ერთად ერთმანეთს ავსებენ და გაცილებით დეტალურ სურათს ქმნიან ნარკოტიკების ბაზრის შესახებ. EMCDDA-მ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება მიიჩნია მონიტორინგის ინოვაციური ინსტრუმენტის მნიშვნელოვან კომპონენტად, რომელიც უზრუნველყოფს ნარკოტიკების ბაზარზე გაჩენილი ტენდენციების ანალიზს.

- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმება ფართოდ გავრცელებული პრაქტიკაა; იგი არსებობს 30 წელს ითვლის ოც ქვეყანაში მსოფლიოს მასშტაბით.**

აღნიშნული სერვისები პირველად ჰოლანდიაში შემოიღეს 1992 წელს, მას შემდეგ, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები განვითარდა და დღესდღეობით, მსოფლიოს მასშტაბით 20 ქვეყანაში გამოიყენება.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების გამოცდილება გლობალურ დონეზე უზრუნველყოფს საკმარისი მტკიცებულებას იმის თაობაზე, რომ ეს სერვისები წარმოადგენს

ეფექტიან და საკმაოდ მყარ ბაზას ადგილობრივ კონტექსტში ადაპტირებისათვის, საუკეთესო პრაქტიკისა და მიღებული გაკვეთილების გათვალისწინებით.

- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები განსხვავებულია ტიპისა და მომსახურების მიწოდების სტრატეგიების მიხედვით**

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების მიზნებისათვის გამოიყენება ქიმიური ანალიზის სხვადასხვა მეთოდები, მარტივი რეაგენტზე-დაფუძნებული ტესტირების ტექნიკით დაწყებული, უფრო დახვეწილი ქრომატოგრაფიით და სპექტროსკოპიითა თუ მასიური სპექტრომეტრიით დამთავრებული.

განსხვავებულია სერვისის განხორციელების პუნქტები და გარემოც, იქნება ეს საველე/ მობილური ტესტირების პუნქტი მუსიკალურ ფესტივალებზე/ლამის კლუბებში თუ ფიქსირებული ოფისები; გამოიყენება ასევე ჩასაბარებელი ცენტრებიც, საავადმყოფოები და სხვა ინსტიტუტები და ფოსტაც კი, როცა ნივთიერებების გაგზავნა ჩაბარების პუნქტში ფოსტით ხდება.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ტიპის შერჩევა დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა არის ძირითადი მიზანი: მხოლოდ იმის დადგენა შეიცავს თუ არა ნარკოტიკული საშუალება კონკრეტულ ნივთიერებას თუ მოითხოვება უფრო ხარისხობრივი ინფორმაცია ნარკოტიკული საშუალების სინჯის შემადგენელ ყველა კომპონენტზე. გარდა ამისა, ტესტირების პუნქტის და გარემოს შერჩევა დამოკიდებულია იმაზე შედეგები მომხმარებელს უნდა მიეწოდოს თუ ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგისათვის სჭირდებათ.

- **ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმებისათვის საჭირო სამართლებრივი ჩარჩოს არსებობა უაღრესად მნიშვნელოვანია ხარისხიანი და უწყვეტი სერვისების დანერგვისა და განხორციელებისათვის.**

ნარკოტიკების მოხმარების კრიმინალიზაცია და ზიანის შემცირების სამართლებრივი ჩარჩოს არ არსებობა მნიშვნელოვნად აფერხებს ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების განხორციელებას.

სამართლებრივი ბარიერები ზღუდავს სერვისების ფიზიკურ ხელმისაწვდომობას და ნარკოტიკების მომხმარებელი ადამიანების წვდომას ამ სერვისებზე. ფესტივალებისა და კლუბების მფლობელები თავს არიდებენ მათ ტერიტორიაზე ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების პუნქტების განთავსებას, რადგან ეშინიათ სამართლებრივი შედეგების, რომელიც შეიძლება დადგენს მათ ტერიტორიაზე ნარკოტიკების აღმოჩენის შემთხვევაში. ნარკოტიკების მომხმარებლები ამგვარ სერვისებს თავს არიდებენ, რადგან ეშინიათ ნარკოტიკების მოხმარების კრიმინალიზაციის, ხოლო სერვისის მიმწოდებლები არიან რისკის წინაშე, რომ არალეგალური ნივთიერებების ფლობისათვის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიეცენ, თუ მათ ნარკოტიკი აღმოაჩნდებათ ნიმუშების შეკრების პროცესში (ტესტირების მიზნებისათვის).

ამგვარად, აუცილებელია სამართლებრივი ბარიერის აღმოფხვრა, რათა ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები დაინერგოს და სათანადოდ ამუშავდეს.

ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების რეგულირებისა და სამართლებრივი ჩარჩოს თვალსაზრისით, სხვადასხვა ტიპის გამოცდილება არსებობს, მათ შორისაა, სპეციფიური გამოწვევების დაშვება, რაც ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის

განხორციელებას შესაძლებელს ხდის; გარდა ამისა, კარგი ვარიანტია ამგვარი სერვისების პოზიციონირება, როგორც სამეცნიერო პროექტი და არა როგორც მომსახურების მიწოდება.

თუმცა, სრულყოფილი და სპეციფიური სამართლებრივი ჩარჩოს არსებობა არის ერთადერთი მნიშვნელოვანი გზა, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები შეუფერხებლად და უწყვეტად განხორციელდეს. ძირითადი ფაქტორები ან სამართლებრივი ჩარჩო ამ ტიპის სერვისებისათვის აუცილებელია ფოკუსირდეს ფესტივალებსა და ღამის კლუბებზე, რათა მათ თავისუფლად შეძლონ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის დაშვება საკუთარ ტერიტორიაზე და ღონისძიებებზე; ამასთან, ამგვარი სერვისების მიმწოდებლებს უნდა მიეცეთ არალეგალურ ნივთიერებებზე მუშაობის უფლება, ხოლო ნარკოტიკების მოხმარებლებს უნდა შეეძლოთ არალეგალური/კონტროლს დაქვემდებარებული ნივთიერებების მიწოდება, ფლობა და ჩაბარება შემოწმების და მათი განადგურების მიზნებისათვის.

- **ნარკოტიკული საშუალებების სერვისები რელევანტურია ქართული კონტექსტისათვის და შეიძლება მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანოს ნარკოტიკების მოხმარებით გამოწვეული ზიანის შემცირებაში და ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგის პროცესში რეკრეაციულ გარემოში.**

საქართველოში ნარკოტიკების მოხმარება საკმაოდ სწრაფად იცვლება, იზრდება ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება, ასევე იზრდება ნარკოტიკული საშუალებების რეკრეაციული მიზნებისათვის გამოყენება ახალგაზრდებში. ეს ყველაფერი გამოდგება იმის დასასაბუთებლად, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები უნდა დაინერგოს და განვითარდეს.

გარდა ამისა, ზიანის შემცირების მოქმედი პროგრამები (საქართველოში) სრულად მიმართულია ინექციური ნარკოტიკების მოხმარების პრაქტიკაზე და თითქმის არ ხდება რეაგირება არაინექციური და რეკრეაციული ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებაზე. ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მაღალ ტოქსიურობასთან დაკავშირებული გამოწვევები და ზედოზირების რისკები კვლავაც მოუგვარებელი და პასუხგაუცემელი რჩება.

ამგვარად, ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები იქნებოდა უაღრესად მნიშვნელოვანი ინტერვენცია ზემოხსენებულ გამოწვევებთან საბრძოლველად და გაცილებით გაამჯობესებდა ჯანდაცვის შედეგებს ნარკომომხმარებლებში.

და ბოლოს, ბაზარზე უცნობი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების შედინება მთავარ გამოწვევად რჩება, რადგან ეროვნული სისტემები არ ფლობენ სრულყოფილ მიდგომას მონიტორინგისადმი. ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისები იქნება საკმაოდ მნიშვნელოვანი დანამატი მონიტორინგის ეროვნული სისტემისა ბევრ დონეზე, მათ შორის, ეროვნულ დონეზე მონაცემების შეგროვების, მაღალტოქსიური და სახიფათო ნარკოტიკების ბაზარზე ცირკულაციის შემთხვევაში, გაფრთხილების მექანიზმებისა და განგაშის სიგნალების სისტემაში.

რეკომენდაციები

რეკომენდაციები ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების საქართველოში დანერგვასა და განვითარებასთან დაკავშირებული პოლიტიკის შესახებ

შესწავლის სფერო	რეკომენდაციები	გამოყენების სფერო	სამიზნე და პასუხისმგებელი უწყებები
პროგრამული ჩარჩო	ნარკოტიკული საშუალებების სერვისების ინტეგრირება შემცირების პროგრამებში	ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების ინტეგრირება 2019-2022 წლების შიდასთან ბრძოლის ეროვნულ სტრატეგიულ გეგმაში.	საქართველოს დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ეროვნული ცენტრი (NCDC) ქვეყნის კოორდინაციის მექანიზმი (CCM)
		ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების ინტეგრირება ზიანის შემცირების ეროვნულ გაიდლაინებში	უნდა შემუშავდეს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების მიერ და დამტკიცდეს საქართველოს დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ
		ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების პროტოკოლის ფესტივალებსა და ღამის კლუბებში სერვისების განსახორციელებლად;	უნდა შემუშავდეს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების მიერ და დამტკიცდეს საქართველოს დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ

ასევე, ფიქსირებული
ლაბორატორიებისათვის თემისა და
სამოქალაქო საზოგადოების დონეზე.

ნარკოტიკული საშუალებების
შემოწმების სერვისების ინტეგრირება
„გლობალური ფონდის“ კონცეფციის
დოკუმენტში შემდეგი
პერიოდისათვის (2022-2025)

საქართველოს დევნილთა, შრომის,
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის
სამინისტრო

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ეროვნული
ცენტრი (NCDC)

ქვეყნის კოორდინაციის მექანიზმი (CCM)

პოლიტიკისა და ადვოკატირების
მრჩეველთა საბჭო (PAAC)

ნარკოტიკული საშუალებების
შემოწმების სერვისების შეტანა „2021-
2022 წლების ნარკოტიკებთან ბრძოლის
ეროვნულ სამოქმედო გეგმაში“.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო
საქართველოს დევნილთა, შრომის,
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის
სამინისტრო

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ეროვნული
ცენტრი (NCDC)

ქვეყნის კოორდინაციის მექანიზმი (CCM)

სამართლებრივი
ჩარჩო

სამართლებრივი ჩარჩოს რეკომენდებულია საკანონმდებლო
შემუშავება და დამტკიცება ცვლილებების მომზადება, რათა
ნარკოტიკული საშუალებების უზრუნველყოფილ იქნას
შემოწმების სერვისებისათვის ნარკოტიკული საშუალებების

საქართველოს დევნილთა, შრომის,
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის
სამინისტრო

	<p>შემოწმების სერვისებისათვის საჭირო კანონმდებლობა, მათ შორის, ისეთი საკითხების რეგულირება, როგორცაა ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების ადგილების მოწყობა ფესტივალებზე და სხვა დაწესებულებებში; სამართლებრივი ასპექტები ფიქსირებული ლაბორატორიებისათვის და ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის მიმწოდებლების გათავისუფლება სამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან არალეგალური ნარკოტიკული საშუალებების, შემოწმების მიზნებისათვის შენახვისათვის,</p>	<p>საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო. საქართველოს პარლამენტი საკანონმდებლო ცვლილებების პროექტი უნდა შემუშავდეს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების მიერ და დამტკიცდეს პარლამენტის მიერ.</p>	
<p>ნარკოტიკების ბაზრის მონიტორინგი</p>	<p>ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების ნარკოტიკული საშუალებების ბაზრის ეროვნული მონიტორინგის მექანიზმების განუყოფელ ნაწილად გათვალისწინების უზრუნველყოფა</p>	<p>ძლიერი კომუნიკაციისა და პარტნიორობის დამკვიდრება ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისების მიმწოდებლებისა და ნარკოტიკული საშუალებების მონიტორინგის ეროვნულ ცენტრს შორის.</p>	<p>იუსტიციის სამინისტრო ნარკოტიკული საშუალებების მონიტორინგის ეროვნული ცენტრი საქართველოს დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების სერვისის მიმწოდებლები</p>

ნარკოტიკული საშუალებების იუსტიციის სამინისტრო
შემოწმების სერვისების ინტეგრირება ნარკოტიკული საშუალებების
ნარკოტიკული საშუალებების მონიტორინგის ეროვნული ცენტრი
მონიტორინგის ეროვნული ცენტრის საქართველოს დევნილთა, შრომის,
ადრეული გაფრთხილების სისტემაში ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის
სამინისტრო
ნარკოტიკული საშუალებების შემოწმების
სერვისის მიმწოდებლები.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Hungerbuehler, I., Buecheli, A. & Schaub, M. Drug Checking: A prevention measure for a heterogeneous group with high consumption frequency and polydrug use - evaluation of zurich's drug checking services. *Harm Reduction Journal* 8, 16 (2011). <https://doi.org/10.1186/1477-7517-8-16>
2. Mema, S. C., Sage, C., Xu, Y., Tupper, K. W., Ziemianowicz, D., McCrae, K., Leigh, M., Munn, M. B., Taylor, D., & Corneil, T. (2018). Drug checking at an electronic dance music festival during the public health overdose emergency in British Columbia. *Canadian journal of public health = Revue canadienne de sante publique*, 109(5-6), 740–744. <https://doi.org/10.17269/s41997-018-0126-6>
3. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2019), *European Drug Report 2019: Trends and Developments*, Publications Office of the European Union, Luxembourg
4. Brunt T. 2017, *Drug checking as a harm reduction tool for recreational drug users: opportunities and challenges*
5. Mema, S. C., Sage, C., Xu, Y., Tupper, K. W., Ziemianowicz, D., McCrae, K., Leigh, M., Munn, M. B., Taylor, D., & Corneil, T. (2018). Drug checking at an electronic dance music festival during the public health overdose emergency in British Columbia. *Canadian journal of public health = Revue canadienne de sante publique*, 109(5-6), 740–744. <https://doi.org/10.17269/s41997-018-0126-6>
6. Sande, M., Šabić, S. The importance of drug checking outside the context of nightlife in Slovenia. *Harm Reduct J* 15, 2 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12954-018-0208-z>
7. Maghsoudi, N., McDonald, K., Stefan, C. et al. Evaluating networked drug checking services in Toronto, Ontario: study protocol and rationale. *Harm Reduct J* 17, 9 (2020). <https://doi.org/10.1186/s12954-019-0336-0>
8. Wallace, B., van Roode, T., Pagan, F. et al. What is needed for implementing drug checking services in the context of the overdose crisis? A qualitative study to explore perspectives of potential service users. *Harm Reduct J* 17, 29 (2020). <https://doi.org/10.1186/s12954-020-00373-4>
9. *Drug checking as a harm reduction intervention, Evidence Review Report, December 2017. British Columbia Center on Substance Use.*
10. *Literature Review of Drug Checking in nightlife - Methods, Services, and Effects, Centre for Alcohol and Drug Research (CRF) at the University of Aarhus.*
11. Larissa J. Maier, Alison Ritter, Michala Kowalski, Leigh Coney, Danielle E. Ramo & Monica J. Barratt. *Global Review of Drug Checking Services Operating in 2017. Department of Psychiatry, University of California, San Francisco, USA Drug Policy Modelling Program, National Drug and Alcohol Research Centre, UNSW Sydney, Australia*
12. *Evidence Brief: Drug checking services as a harm reduction intervention. Public Health Ontario*
13. Betzler F. · Helbig J. · Viohl L. · Ernst F. · Roediger L. · Gutwinski S. · Ströhle A. · Köhler S. Drug Checking and Its Potential Impact on Substance Use. *Eur Addict Res* 2021;27:25–32 <https://doi.org/10.1159/000507049>

14. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017), Health and social responses to drug problems: a European guide, Publications Ofce of the European Union, Luxembourg.
15. Guirguis, A., Gittins, R., & Schifano, F. (2020). Piloting the UK's First Home-Office-Licensed Pharmacist-Led Drug Checking Service at a Community Substance Misuse Service. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*, 10(8), 121. <https://doi.org/10.3390/bs10080121>
16. Mireia Ventura, Judith Noijen, Alexander Bücheli, Alexandre Isvy, Catherine van Huyck, Daniel Martins, Constanze Nagy, Vivian Schipper, Miren Ugarte, Helena Valente. Drug Checking Service Good Practice Standards.
17. Jarryd Bartle and Nicole Lee. What works. Testing drugs for harm reduction, 2019. 360 Edge.
18. New Zealand, Drug and Substance Checking Legislation Bill. <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1975/0116/latest/LMS437480.html>
19. The Drugs Information and Monitoring System (DIMS) Factsheet on drug checking in the Netherlands. Trimbos Institute, Netherlands Institute of Mental Health and Addiction.
20. Drug checking services, Will Tregoning for UNHARM, May 2016.
21. Betzler F. Ernst F. Helbig J. Viohl L. Roediger L. Meister S. Romanczuk-Seiferth N. Heinz A. Ströhle A. Köhler S. Substance Use and Prevention Programs in Berlin's Party Scene: Results of the SuPrA-Study *Eur Addict Res* 2019;25:283–292 <https://doi.org/10.1159/000501310>
22. Tossmann P, Boldt S, Tensil MD. The use of drugs within the techno party scene in European metropolitan cities. *Eur Addict Res*. 2001 Mar;7(1):2-23. <https://doi.org/10.1159/000050709> PMID: 11316921
23. Guirguis A, Moosa I, Gittins R, Schifano F. What About Drug Checking? Systematic Review and Netnographic Analysis of Social Media. *Curr Neuropharmacol*. 2020;18(10):906-917. doi: 10.2174/1570159X18666200413142632. PMID: 32282305; PMCID: PMC7709144.
24. Measham FC. Drug safety testing, disposals and dealing in an English field: Exploring the operational and behavioural outcomes of the UK's first onsite 'drug checking' service. *Int J Drug Policy*. 2019 May;67:102-107. doi: 10.1016/j.drugpo.2018.11.001. Epub 2018 Dec 9. PMID: 30541674.
25. Elena Valente, Daniel Martins, Helena Carvalho, Cristiana Vale Pires, Maria Carmo Carvalho, Marta Pinto, Monica J. Barratt, Evaluation of a drug checking service at a large scale electronic music festival in Portugal, *International Journal of Drug Policy*, Volume 73, 2019, Pages 88-95, ISSN 0955-3959, <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2019.07.007>.
26. Harper, L., Powell, J. & Pijl, E.M. An overview of forensic drug testing methods and their suitability for harm reduction point-of-care services. *Harm Reduct J* 14, 52 (2017). <https://doi.org/10.1186/s12954-017-0179-5>
27. Laing MK, Tupper KW, Fairbairn N. Drug checking as a potential strategic overdose response in the fentanyl era. *Int J Drug Policy*. 2018 Dec;62:59-66. doi: 10.1016/j.drugpo.2018.10.001. Epub 2018 Oct 22. PMID: 30359874.
28. Tupper KW, McCrae K, Garber I, Lysyshyn M, Wood E. Initial results of a drug checking pilot program to detect fentanyl adulteration in a Canadian setting. *Drug Alcohol Depend*. 2018 Sep 1;190:242-245. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2018.06.020. Epub 2018 Jul 24. PMID: 30064061.

29. Beselia A., Gegenava V., Kirtadze I., Mgebrishvili T., Otiashvili D., Razmadze M., Sturua L., Kutelia L., Javakhishvili J. (2019). The Drug Situation in Georgia 2018. Tbilisi, Georgia.
30. Eurasian Harm Reduction Association, Swansea University (2020). New psychoactive substance use in the Republic of Georgia: Research results. Beselia, Ada. EHRA: Vilnius, Lithuania.
31. Beselia A, Kirtadze I, Otiashvili D. Nightlife and Drug Use in Tbilisi, Georgia: Results of an Exploratory Qualitative Study. J Psychoactive Drugs. 2019 Jul-Aug;51(3):247-253. doi: 10.1080/02791072.2019.1574997. Epub 2019 Feb 20. PMID: 30786819.
32. Subeliani D, Otiashvili D, Kutelia L, Beselia A. Patterns of use of new psychoactive substances and perceived benefits and negative effects: results of online survey in Georgia (country) November 2019. Journal of Substance Use 25(3):1-6 DOI: 10.1080/14659891.2019.1692927
33. Soselia G, Kvinikadze G. Georgia Chemsex Study: Chemsex and Use of Psychoactive Substances in Sexual Context among MSM in Georgia. Tbilisi, Georgia. 2020.
34. Population Size Estimation of People who Inject Drugs in Georgia 2016-2017, Curatio International Foundation, 2017, Tbilisi, Georgia.

